

МАРХА КЪОАБАЛА ХИЛДА ШУН!

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ПАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№10 (12737)
Тушолла
бутт,
19 ди, 2026 шу



Газет арадувл 1923-ча шера
майтсела бетта 1-ча дийнахьа денз



1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хъарак»
яха орден
еннай



БИУХОЙ ХЪАШТАШ
СВО вай мехкарча
доакъашхочунна эшаш
йола молхаш Іалашйир

5



КХЕРАМЗЛЕ
Терроризм яхача
зуламах лоравалара
хетаяь проект
дІайихъар вай мехка

6



ШАХЪАРА КУЦ
Наьсарен урамаш
тоадеш боахк, керда
наькъаш а сердал а
йилларца

8



КУЛЬТУРА
«ЦхьоагІонца чІоагІа
да» яха этнокультуран
фестиваль дІахъоргъя
мехка

10



УНАХЦІЕНО
Мехкарча СМК
доакъашхой шоай
говзал лакхъеш ба

13

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru



Маъл

Мехкадас могадаь, мархий бетта
5 эзар цІагІа сагІа делар

2



Наьха хъашташ

ПалгІайчен
Кулгалхо вахар
«Безача Рамадана»
ярмарке

2



Кхаь дийнахьа мархий цай дездеш хургба мехка

Султиганакъан Йоакъан

Мархий цай дездеш дола укх беттара 19, 20, 21-гIа кхо ди салоIаш хургда, аьнна, соцам беча каяхата кулг яздыр вай мехкадас Келаматанакъан Махьмуд-Иаьлас. Из хоам «Сердалога» бир мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Иаьдала болхлой, иштта муниципалитетий декхараш белгалдеш болх дIабиьаб», - язду ший Телеграм - оагIон тIа Келаматанакъан Махьмуд-Иаьлас. Цай дездеча денюшка, боагIача бо-араме хий, ток, газ хила еза бахархошта.

Иаьдала болхлошта тIадилад; республикера хьал лорадара тIехьа геттара фийла хила беца, аьнна.

ГIалгIайчен Кулгалхо вахар «Безача Рамадана» ярмарке

Султиганакъан Йоакъан

ГIалгIайчен кулгалхо Келаматанакъан Махьмуд-Иаьла вахар «Безача Рамадана» ярмарке, из дIахьош яр Магасе, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГIалгIай Республикан кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Гойтамга хьежар, говзанчашца, предпринимательшца кьамаьл хилар. Цу тайпара ярмаркаш чоагIа эшаш я. Цар таро лу шоайла балха говзал эца, республикан бахархошта, хьаьшашта кьаман Iадаташ довзийта, иштта чоагIбу СКФО регионашта юкьера бувзам», - аьлар Макшарипа Махьмуд-Иаьлас, шийна цига дайнар дувцаш.

Из болх вIашагIбеллар яр ГIалгIайчен мах бара-промышленни палата. Йоккча майдан тIа гуш бар ГIалгIайчен санна, СКФО кхыча моттигашкара а кхача хьабераш.

Белгалду, тайп-тайпара ярмаркаш вай республике дIахьош я каст-каста. Цо хьагойт из хьал дика дегIадоагIаш хилар.



Мехкадас могадаь, мархий бетта 5 эзар цIагIа сагIа делар

Курскенакъан ИбрахИм

ГIалгIай Республике дIадоладелар хьалхара «Мехка сагIа» даккхара маьл бола гIулакх. Рамадан бетта дозала, мехка шахьарашка, кхалешка бахача 5000 дезала сагIа лургда. Из хоам «Сердало» газетага бу ГIалгIай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

ГIалгIайчен кулгалхочо

Келаматанакъан Махьмуд-Иаьлас цох дувцаш аьлар, из доккха гIулакх кхоачашдеча волонтераш доккха дакьа лоацаш хилар. Цо белгалдир, кьаьстта уж хилар бахьан долаш, тахан сагIа хIара цIагIа дIакхоачаш да.

«Рамадан - из дег чура дика гIулакхаш леладара бутт ба, халача хьалашка бахача наха новкьостал дар лоархIаме да. Карарча шера, хьалхара санна теркама юкье ба таро

йоацараш, иштта вай тIема турпалхой дезал. Из болам дIахьорбга кхаь дийнахьа, республикан гаьнарча юрташка кхачара лаьрхIа йилла ха я из», - аьлар Келаматанакъан Махьмуд-Иаьлас.

Кхачан тускарашка да хьалхарча арIагIа эшаш дола даар, из таро йоацача наха дика новкьостал да. Мехка Кулгалхочо иштта кхайкарал дир юкьарлонга, таронаш йолча нахага цу гIулакха

юстара ца бисар дехаш, шоай йолча таронах безача мархий бетта мехкахошта новкьостал дар дезаш.

ГIР Кулгалхочун зарбан болх лелабераша тIатехар, болам дIабахьара болх вIашагIбеллаб, ма хулла нах бахача моттигашка из новкьостал дIакхоачаргдолаш; деррига гIулакх лацара хьалаш лорадеш, цунца цхьана ГIалгIайчен барт-цхьаогIо хилар белгалдеш.

ГIалгIайчен КДЛ 200 дезала кхачан тIормигаш делар

Гаьгенакъан Мартина

ХьатIадоагIаш деза бу-салба наьха цай Ид аль-Фитр хиларца дувзадenna, ГIалгIай Республикан «Дикача наьха клуба» ганзо кхачан тIормигаш делар 200 совгIа дезала, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цу моттиге.

ХIанз ворхIагIа шу да ганзо ше терко лоаттаеца наха новкьостал ду, уж ба таро йоацараш, бой, магар эшадenna бераш дола дезалаш, е вахара халача хьалашка бахараш. Из сагIа даккха таро хилар ГIалгIайчен бахархоша дикача гIулакхашта чудоагIаш шоашкара ача гулдарах. Цу тайпара вай бахархоша 3 145 787 сом гулдир.

Ганза болхлоша, волонтераша дика дакьа лацар бахьан долаш, цай долаш истола тIа оттабеча кхачан тIормигаш гулде таро хилар шин дийнахьа: цар чу бар сомаш, баьца-даараш, мерза хIамаш, хIара

денна эшаш йола кхачан про-дукташ, иштта дулх.

«Беза мархий бутт - кьахетама ха, уллуврча сага йоакхо е еза, терко лоаттае, эшача новкьостал де деза ха я. Дукхача дезалашта из цай дIадахьар

хало йолаш хул, хIана аьлча цхьайолча хана истола тIа оттаде даар доацараш а нийслу.

Кьаьстта езаца хана шоаш дагабохар, хьаллацар царна лоархIаме да. Царна ха деза шоаш цхьаь боацилга, шоаш-

ца Мархий ха екьаш нах болга. Тахан вай цхьана хиларах, из цай сийрдагIа, хозагIа де таро хилар вай», - аьлар БФ «Дикача наьха Клуба» кулгалхочо Матенакъан Натас.





УПР белгалбир «Даьхен лорабой» ганза вахара лостам теларий болх

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгIай Республикан берий бокьонех йолча викала Аппарата белгалбир «Даьхен лорабой» ганза филиала вахара лостам телача Темарханаькъан Иийсас ЛаьрхIача операце доакъашхой бераш хьаллацара дIахьош бола болх.

«Укх денешка, ганза хьалхале лелаеча говзанчанна Темарханаькъан Иийсайна баркал аьлар ГалгIай Республике гIолла йолча берий бокьоний викала Чакхенаькъан Заремас. Цунна совгIат делар цо, ший болх дика дIахьош хиларах, лаьрхIача операце бIухой дезал хьаллоацаш, вай мехка доазон тIа царна хьалхашка нийслуш дола хаттараш кхоачашдеш, даим царна терко лоттаеш из хиларах.

Ше кхайкарал деш, ГалгIай Республикан УПР белгалдир, бIухой дезалашта даим терко лоттае езаш хилар, из берий бокьо лораеча, уж хьаллоацача кертера да», - аьлар ганзо.

«Темарханаькъан Иийсас йоккха терко лоттаю СВО бейнача доакъашхой берашта. Из каст-каста вода уж дезал болча, цо даим дIахьу культуран, патриотически, спортивни кхетаченаш; тIема доакъашхой, СВО ветераний берашца цхьана. Цу тайпара беш бола болх тахан эшаш ба, из лоархIаме болх ба балха моттигашта, пачахаьлхен доакъошта юкье берий бокьо лораьара, цар дезал хьаллацара», - аьлар ганзо цу балха хьакъехьа.

ЦхьоагIон шерца лоархIаме проекташ йоаржаергья Хьалхарбараша

Гаьгенаькъан Мартина

Россе къамий ЦхьоагIон шерца мехкара Хьалхарбараш лоархIаме проекташ йоаржаеш хургба. Цох лаьца дийцар мехкара Паччахьалкхенца «Хьалхарбарий Болам» яхача оагIоно дIайихьача кхе-

таче. Кхетачен кулгал деш хилар мехкара Паччахьалкхен хьалха латта Слостенин Владимир.

Иштта видеобузвзамга гIолла дакъа лаьцар цу оагIонцарча Департамента кулгал деча Негрова Ольга. 2025-ча шера

кхоачашдаьрех, дIахо кхоачашде лерхIарех дийцар кхетаче. Республикерча «Хьалхарбарий Болам» яхача оагIонна кулгал деча Албохчанаькъан Маринас дийцар дешархошца шоаш дIаьхьа лерхIача проектх.

«Тахан «Хьалхарбарий Болам» болх дикка чIоагIлуш латт

мехка. Къаьстта йоккха терко е лерхI укх шера «Зарница 2.0» яхача, Даьхенцара безам чIоагIбарах долча тIема ловзара, кагирхоша грантови яхьашка дакъа лацара, иштта Россе къамий ЦхьоагIон шера хетаяьча кхетаченашта», - белгалдир Слостенин Владимира.

ГалгIайчен Кулгалхочо мах оттабир, Магасе Барта майдан тIа дIахьоча балха

Султиганаькъан Йоакъап

ГалгIайчен кулгалхо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла ваха хилар Магасерча Барта майдан тIа дIахьоча балхага хьажа, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Из хьежар болх мишта дIахьу, из баь баргбола ха а йийцар. Дика хоам ба - майда хьаелларгья маьтсела бетта 9 ди долаш. Цу ханале Йоакъа Йоийлла яргья, кхуркхолгаш болх бе долалургда, гонахьара доазув тоадергда. ЦIай долаш столица бахархошта, хьаьшашта хоза моттиг хилар ловра, цига шахьара кхетаченаш дIахьоргйолоаш», - аьлар Макшарипа Махьмуд-Иаьлас.

Цу майданна уллув иштта



дIахьош да кхьодола гIишлон балхаш. Цига хургда кинотеатр, ловзар-боулинг, берий центр, иштта кхы дукха хIама.

Деррига балхаш даь даргда 2026 шера ардара бетта.

Мехкадас белгалбир хоза архитектура йолоаш хьаль-

еча цу гIишлон къаьстта бола лерхIам, ГалгIайчен бахархой, хьаьший безам тIаозаргболаш хилар.

ТIема декхарашта хетаяь кхетаче хилар Наьсаре

Султиганаькъан Йоакъап

БIаьстан хана кагирхой амал де тIабехарах, иштта контрактх декхараш кхоачашде ахарах дийцар Наьсарен кхален администраце дIайихьача кхетаче. «Сердалога» из хоам бера цу моттигера.

«Кхетачен кулгал деш хиннар вар Наьсарен кхален администраце кулгалхочун декхараш кхоачашдеш вола Исмейланаькъан Темарлан. Юрташкарча администрацей кулгалхой, цар гIончаш, иштта Наьсарера тIема комиссариата болхлой бар цига гулбеннараш», - йоах тхога бейнача хоам.

БIаьстан хана кагирхой амал де тIабехарах долча гIулакхаца дувзаденнарех дийцар кхетаче, къаьстта терко йир контрактага гIолла дола амал дара. Юртий администрацей кулгалхошта тIадиллар, бахархошца цу оагIонцара болх дIахьу, аьнна.

«ЛоархIаме къамаьлаш» хетадаь дар Россе промышленности

ГIазданаькъан Ахьмад

«ГалгIайчен ишколаш-ка хинна лоархIаме къамаьлаш хетадаь дар Россе промышленни таронна. Дешархошта дайзар Росси, хьалхарча каьхаташцарча балхагара дIайолаенна, таханарча заман лакхача технологешка мишта кхачьар.

«Къамаьлаш дIахьош, ишкола дешархошта хайра россияски промышленности карарча ханара хьал миштад, цун экономика ше къаьстта хулийтар фуд, иштта пачахаьлхен технологически оагIув кхыча пачахаьлхенах тийша цахилар. Къаьстта терко тIаяхийтар, экономика дегIакхувлача ларда санна промышленни предприятешта, дунен

рынке Россе лерхIам а моттиг а дегIакхувлара. ЛаьрхIа дийца дош дар моттигашкара заводаш дегIайоалаяр. Дешархошта дайзар промышленности керда балха моттигаш хьаьхоллар, шахьара хьал тоадар, иштта массайолча оагIорахьа вахара-экономически доазош дегIадаь», - аьлар «Сердало» газетага ГалгIайчен дешара, Илман Министерстве.

Промышленни оагIув цхьа гаьнара хIама долаш санна, хетанзар хIанз берашта, царна дайзар боккхача мехка доалахьардар. Хьехархоша иштта дийцар дешархошта йоккхийча таронех, шоашта хьалхашка хьаеллаш йолча инженерни, къахьегама говзалех. Цу даькъ тIара болх - из хургдар хьаьхоллара, йоккхий проекташ кхоачашьара таро я.

Къаман юкъара декхар

Галгъай мехка длайихъар Даьхен блухой Комитета моттигера кхетаче

Гъазданаькъан Ахьмад

Магасе длайихъар Даьхен блухой Комитета «Блаьстан хъаьша тлаэцар, йоакхо яр» яха моттигера кхетаче. Из лоархъаме хилар Даьхен блухой дезалашта, моттигерча лаьдала, иштта федеральни кхелахошта юкъера бувзам чоагъбара.

Из хетаяь яр лаьрхъаца тлема операце доакъашхой, цар гаргара нах хъаллацара. Цига ена хилар Даьхен блухой дезала Комитета федеральни кулгалхо Белехова Юлия, иштта Москва-ра хъалхале лелаю кхелахой. «Сердало» газетаца къамаьлдеш, КСВО республикан штаба кулгалхочо Эсамарзанаькъан Алаудина белагалдир, из дика таро хилар, мехка хъалхашка нийсенна хаттараш федеральни кулгалхошца дувцара.

Кхетачен программанна чудоагълаш дар практически, гуманитарни оагъорахъара хаттараш. Царна юкье дар вахаре эша бокъоний новкъостал лоаттадар, психологически меттаоттавар, уж бахача моттигашка дла а болхаш, царна гло деш хилар. Иштта дийцар каьхаташ кийчдеш нийслуш дола хаттараш, ахчаш хъаэцар, лаьдалгара доагъла аьттонаш.

Кхелахоша дийцар балхаца дувзадена хаттараш. Уж дар блухой фусам-ноаной, ноаной хъаллацар. Иштта хъоахадир блухой дезалашта вахара хаттараш кхоачашдара новкъостал лоаттаде дезилга.

«Блаьстан хъаьша тлаэцар, йоакхо яр» яха цли бакъийр кхетачено. Галгъайче даим хиннай блухой сий деш, уж лоархъаш, из дош вай къаман клоаргга овла болаш да. Кхетачено хъагойтар Галгъайчен блухой дезалий йоакхо еш хилар - из духъал цар хаттараш кхоачашдеш хилар хинна лац, из къаман юкъара декхар да. Из иштта хилар белгалдеш дар, Магаса Ноаной аллее зизаш дахкар, цига дакъа лоацаш хилар Москва-ра баькха хъаьший, моттигера активисташ, СВО ветеранаш, блухой дезал, волонтераш.

Белехова Юлия белгалдир, КСВО моттигерча штаба балха дика толамаш даьха хилар, цо аьлар, Галгъайчен барт чоагъла хилар, мехка кхыча республикаша масал эца йиш йолаш хиларах.

«Укхазга геттара чоагъла да тешам хилар, иштта дика говзал я вай блухой хъаллацара, аьлар КСВО кулгалхочо. - Из говзал оаха кхы а длахо йоаржаергъя».

Лаьрхъа кхетаче хъаелла-лехь, доакъашхой бийхар гойтамга хъажа, цига го йиш яр искусствай, исторе оагъонашка гюлла хадаш боаца вахара був-



зам.

Цу гойтамо къаьгта белгалдир Галгъайчен хлара блухотанан Россее кхерамзле лораеш латта кийча хилар, цун тлехъа къаман доккха истори, чоагъла кийле хилар.

Гойтама керттера моттиг длаоацаш яр Галгъайчен исторе книжкай оагъув. Книжкаш тла хъабеллаш бар республика влашагълоллаш хинна хъалхара никъ, цо къаьгта гойтар йоккхача Россецара бувзам дукхача шерашка денз хъабоагълаш хилар. Доакъашхой таро хилар хъажа, юкъара вахар цъхана хъаллоацаш хилар бахъан долаш, цаг йолча паччахъалкхен чуйоагълаш влашагъеллача республикан таханарча кепага.

Къаьстта терко тлаозаш яр Галгъайчен кхалнаьха-турпаллий сургий моттиг. Из исторически ханашка шоай денал гойтача кхалнаьха сийна хъайийлла оагъув яр. КСВО кхетачен чудоагълаш, цу даькъ тла гуш хилар, Даьхен блухой ноаной, фусам-ноаной чоагъла хилар.

«Ноахалцара бувзам» яхача гойтаме го йиш яр истингаш - ладатех латташ дола кулга говзалца хъадаь ферга кувсаш. Уж гирсаш, цар тамашийнача балхаца, белгалонца дувзадена вахарера гирсаш хинна лацар, из яр къайлагъла йола къаман белгало. Говзал гойтаро къаьгта хъаьекхар блаьшерашка денз хъадоагълаш дола хъаьша тлаэцара ладатий гъулакх чоагъденна хилар.

Кхетачен балха дакъа длаьхош, Магасе дика профессионални къамаьлдеш хилар, белгала хоалуш дола новкъостал дара тлехъа. Программа дика влашагъеллаяр, цо чулаьцар керттера хаттараш.

Дика къамаьлдеш Хасьминский Михаила, из ва КСВО чоалханеча хъалий хъалхале лелаю психолог, федеральни кхелахо. Керттера терко тлаьхийтар къаман ладаташта, галгъай къаман дина, из боккха низ ба психологически меттаоттавара. Кхелахочо белгалдир, Кавказа культуран белгаллоно, даьй ладаташ лархларца цъхана, доккха новкъостал да блухошта эггара халагъа ханашка. Уж ладаташ лорадеш хиларо таханарча психологически балха тла таро лу, дикагъла царна эшаш дола гло де.

Кхетаче иштта дийцар СВО доакъашхой, цар гаргара нах юридически лорабарах. Гулбеннараш хъалхашка къамаьлдеш дир КСВО бокъоний гъулакх юриста Скорятин Дениса. Дийца дош дар блухой хъашташ сиха кхоачашдеш хиларах.

Къаьстта белгалдир вахара тешал, лаьдало лу аьттонаш лаалашдар турпалхой дезалашта, хоадам боллаш масалаш а доладеш къоастидар чоалхане юридически хаттараш, уж дар тахан дукхагъла блухошта хъалхашка нийслураш.

Цига юха белгалдир «КСВО Правомобила», моллагъа ханаше бокъоний хаттараш кхоачашдара кийча хилар. Цу кхетаче, блухой гаргарча наьхатаро хилар шоай керттерча хаттарашта луш дола жоп довза.

Цу тайпара психологически, юридически хаттараш цъхана кхоачашдеш хиларо кхетачен сессе лоархъаме гла баьккхар, Даьхен блухой дезалий вахарера лоархъаме хаттараш кхоачашдеча. Кхетачен шоллагъла ди хетадир лорий, меттаоттавара хаттарашта. Боккха чулоацам боллаш длаьхош йолча программо таро елар кхелахошта, мот-

тигерча хинар дарашта хоадам боллаш новкъостала хаттараш къоастиде.

Балха ди дладоладелар массаза санна республикан унахцено Министертвон викалашца цъхана герга истол длаьхош. Керттера дийца дош дар Даьхен блухой хъаллацар.

Программа длаьхош, лаьрхлар Жайраха кхален дарбанче баха беа, аьнна. Из я эггара хозагъа лалама моттиге, иштта лоархъаме а я СВО доакъашхошта, цар дезалашта дарба дара.

Цига КСВО доакъашхой хъежар, малагъа хъалаш да СВО блухошта дарба дара. Белехова Юлия ший къамаьлдеш хилар цига меттаотта дагахъа дарба деш болча блухошца. Цар таро хилар ма дарра цигара хъал довза, лорий дарба дикал миштай ха.

Жайраха кхален лалама оагъонаш, лорий профессионализм влашагътехача; физически, дег чурар дарба хургдола дика оагъув цох хъахул. Шоллагъа дийнахъа длабихъа балха чоагъдир, республике турпалхой, цар дезалий хаттараш кхоачашдара, царна терко лоатта-яра гъулакх дика влашагъделла хилар, из деррига а Галгъайчен лаьдало ший болх нийса влашагъболларах да.

Клезига тлехъагъла влашагъхетар хилар Белехова Юлия Галгъайчен Кулгалхочун, Паччахъалкхен Администрацона керте латтача Мархенаькъан Анзораца. Цига керттера дийца дош дар, Даьхен блухой хъаллацар. «Оаха болх влашагъбеллар. Из чоагъла лоархъаме да. Оаха кхетаду, фу деш да вай укхазга, тахан, хланз. Иштта кхетаммо таро елар кхелахошта, мот-

тигерча хинар дарашта хоадам боллаш новкъостала хаттараш къоастиде.

Балха ди дладоладелар массаза санна республикан унахцено Министертвон викалашца цъхана герга истол длаьхош. Керттера дийца дош дар Даьхен блухой хъаллацар.

Программа длаьхош, лаьрхлар Жайраха кхален дарбанче баха беа, аьнна. Из я эггара хозагъа лалама моттиге, иштта лоархъаме а я СВО доакъашхошта, цар дезалашта дарба дара.

Цига КСВО доакъашхой хъежар, малагъа хъалаш да СВО блухошта дарба дара. Белехова Юлия ший къамаьлдеш хилар цига меттаотта дагахъа дарба деш болча блухошца. Цар таро хилар ма дарра цигара хъал довза, лорий дарба дикал миштай ха.

Жайраха кхален лалама оагъонаш, лорий профессионализм влашагътехача; физически, дег чурар дарба хургдола дика оагъув цох хъахул. Шоллагъа дийнахъа длабихъа балха чоагъдир, республике турпалхой, цар дезалий хаттараш кхоачашдара, царна терко лоатта-яра гъулакх дика влашагъделла хилар, из деррига а Галгъайчен лаьдало ший болх нийса влашагъболларах да.

Клезига тлехъагъла влашагъхетар хилар Белехова Юлия Галгъайчен Кулгалхочун, Паччахъалкхен Администрацона керте латтача Мархенаькъан Анзораца. Цига керттера дийца дош дар, Даьхен блухой хъаллацар. «Оаха болх влашагъбеллар. Из чоагъла лоархъаме да. Оаха кхетаду, фу деш да вай укхазга, тахан, хланз. Иштта кхетаммо таро елар кхелахошта, мот-

тигерча хинар дарашта хоадам боллаш новкъостала хаттараш къоастиде.

Балха ди дладоладелар массаза санна республикан унахцено Министертвон викалашца цъхана герга истол длаьхош. Керттера дийца дош дар Даьхен блухой хъаллацар.

Программа длаьхош, лаьрхлар Жайраха кхален дарбанче баха беа, аьнна. Из я эггара хозагъа лалама моттиге, иштта лоархъаме а я СВО доакъашхошта, цар дезалашта дарба дара.

СВО вай межкарча доакъашхочунна эшаш йола молхаш Іалашйир

Габгенакъан Марина

Тема операце доакъашхо волча Поалонкой Мухьмада кІаьнка эшаш йола молхаш Іалашйир «Давхен лорабой» яхача ганзо. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера.

«Могаш доацача ший бера молхаш, иштта кхь-бола кхоачам бийхар СВО доакъашхочо. Цу гулакха оарцагІяьлар ганза болхло Тиймарзанакъан Луиза.

Унахцѐнон гулакхех йолча министерстве эшаш дола каьхаташ чуденна, гІо де хьежар из. Йоккха юкъ ялале, бера эшаш йола



молхаш дІакхачийта аьт-тув баьлар», - йоах тхога бенача хоамо.

ХьалхагІа тха газе-то хоам баьбар; Мухь-мада, цун цѐн-нанас

ЖІайрахьа кхален дар-банче ха йоаккхаргІолаш вІаштІехьдаьккхад, аьнна.

ГІалгІайчен массазарча викала майдилг елар «Аьрзи» батальона командира

ГІазданаъкъан Ахьмад

ДНР, ЛНР, Запорожски, Херсонски областашка ГІалгІайчен массазарча викал волча Фаьрганаъкъан ТІахІира майдилг елар «Аьрзи» батальона командир волча Котанаъкъан Ахьмада. ЛоархІаеме майдилг, грамота елар цунна Давхен лорабой оагІув хьаллоацаш каьхьегарах.

«Дега чІоагІа тоам беш иштта лархІарах, сайна могоах дІахо а гІо деш хургва со», - аьлар «Сердалога» Фаьрганаъкъан ТІахІира.

Массахана эшаш дола хІама лоаттадеш, новкъостал дарах; «Аьрзи» батальона доакъашхоша доккха баркал кхайкадир ТІахІира. Давхен лорабой хІама хьаллацар лоархІаеме гулакх да тахан.

«Вай дерригаш цхьоагІо йолаш, вІаший тІаотташ долга хьаьхокх цу гІулакхо», - аьлар тоабан доакъашхоша.

Контрактах амал дарах дийцар, Чуранаъкъан Т. цѐрах йолча СКТЭК студенташта

ГІазданаъкъан Ахьмад

Кьилбаседа Кавказа доагера-энергетически колледжа студенташта дийцар контракттах амал де бахарах. Студенташта цар бокъонаш йовзийташ, цу оагІонца дувзаденнараш мишта латт белгалдеш, моттиг яр из.

«Сердалога» из хоам бера МагІалбика кхален администрацера. Кхетаче дакъа лоацаш вар МагІалбика кхален администраце кулгалхочун гІонча Мержой Исраил, колледжа кулгал ду Чуранаъкъан Мустафа, тема комиссар ГІоандалой Михаил. БІаьстан хана кагирхой эскаре тІабехара гІулакхах, иштта цу оагІонца дувзаденнача керттердарех дийцар кьонача тІехьенга. Контрактага гІюлла амал де вахар мишта хила деза белгалдир цига.

Студенташкара мел

хинна хатгараш доашхаш болх дІабихьар кхетаче, хьалхадаьккхар сенгара дІаволавала, малагІа хІамаш теркалде деза», - дийцар тха

газетага. Кхоана Давхен гІулакха ураоттаргбарашца цу мугІарера кхетаченаш дІахьош хилар лоархІаеме да

тахан. Кагирхой Давхенцара безам, лерхІам чІоагІбара тІехьа тІема комиссариатаца бувзам лоаттабу колледжа кулгалхоша.



Наьсарера СВО ветеран Цисканаъкъан Ислам дарба деш хургва Пятигорске

Габгенакъан Марина

Наьсаре вахача ЛаьрхІагІаца тІема операце ветерана Цисканаъкъан Ислама дарба дергда Пятигорске. Куран санаторе ваха цунна путевка еннай, «Давхен лорабой» ганза филиала новкъостал а деш.

«2022 шера тІема декхар кхоачашдеш, чов хинна ва бІухо. Лакха говзал йолча лорашкара дарба эш цунна, цудухьа цо «Давхен лорабой» ганзагара новкъостал дийхар. ЗаІапхой балха оагІув лелаеача вахарца ювзаеннача говзанчас Беканаъкъан Мадинас ший аргІагІа новкъостал дир цунна, ГІалгІайченал ара хьа дарба де ваха», - аьлар хоамо.

«Вай декхар да; денал, майрал гойташ; тІема гІулакх дІахьош лаьттача бІухой хьашташ кхоачашде. Цар могашал меттаоттаеш, уж хьалха хиннача вахарга боахаш деррига а де деза», - аьлар ГР «Давхен лорабой» ганза кулгалхочо Оздой Муслима.

ГІалгІайчен «Давхен лорабой» ганз ший бувзам дІахо боаржабеш я

Габгенакъан Марина

ГІалгІай Республикан «Давхен лорабой» ганз ший бувзам дегІабоалабеш я, «Россе эпсараш» яхача Юкьарча российский моттигаца. Цунна чубоагІаш шинна оагІон таро хургья ЛаьрхІагІаца тІема операце даькъ тІа толамаш даха.

«Кхетаче йолаш «Давхен лорабой» ганза кулгалхочо Оздой Муслима, иштта ГІалгІай Республике гІюлла йолча «Россе эпсараш» ООО кулгалхочо Галай Руслана

дийцар, дІахо цхьана болх дІабахьарах.

Цига керттера оттадаь хатгараш дар бІухошта лорий новкъостал дар, тІем тІара цІабакхараш меттаоттабар. Иштта дийцар дІахойодача хана бІухой вахар тоадара хьалаш хьакхолларах, царна дукхагІа юкьарлон терко лотатаярах, уж шоай хьалхарча вахара наькъ тІа боахаш новкъостал дарах.

Кьаьстга дийцар цу кхетачене дешара, профессионални кийчон хатгараш, цо таро лургья бІухошта кердача хьалашка бала», - аьлар хоамо.

ТІехьара, кхетаче чакхйоалаш, шинна а оагІоно чІоагІо йир, цхьана уж хатта-

раш кхоачашде, цо таро лургья Давхен бІухой дикагІа хьаллаца.



Кхетам лакха хиларах пайда боал

Терроризм яхача зуламах лоравалара хетаяь проект длайхьар вай мехка

Газданаькъан Ахьмад

Кхувш латта къона тлехье лораярах йола лоархлеме проект я мехка длахьош. «Кхетам» яхача российский оагiono «Бералла наькъаш» яхача республикерча моттигаца, дешара гулакхех йолча министерстос хьаллоацаш, «Терроризм: мишта лоравала веза цу зуламах» яха проект йоаржайир.

«Цу блехача зулама юкье кагирхой чуозараш итт шу хьалхагla хинначул говзагla кхесташ ба. Юхьанца хьоца доттагlaл тасса безам бола нах санна хьовз уж, длахо хьа оагlув хьаллаца, моллагlча моттиге уллув хила кийча бола нах санна хул. Лекцешка глолла кагирхошта хьалхадоах оаха; малашб ца ховш болча, цьха боккълал башханах шоаех хетийташ барашца бувзама ма дувла; тешаме доаца хлама теркалдица, лалаьмате чехка хоам бе льядалга, яхаш.

Дика да, массахана цо

шийна хетар бокхийчарга дувцаш хилар, хлаьта кхы а дикагla да уж тайпара хламаш къестаде ховш хилар. Оаха кхетам лу царна, дуккхадараш довзийт», - дийцар «Сердалога» дешареи Иилмани гулакхех йолча министерствон къаман дешарах болча оаглон хьалха латтача Вешкаранаькъан Хизара. Ер бутт истебалале, 20 совгla кхетаче йоаржае лаьрхla ба уж. 700 совгla дешархо ва цу оаглонцара кхетам чоагlбергбар. Яндаре, Эккажкьонгий-Юрта, Сурхо гla, лавлий-Юрта цу мугларера кхетаченаш длакхийхай.

«Кхетам» яхача Российски оаглон лектораш, дешара моттигий кулгалхой глончаш ба болх длахьораш. Бокхийчарна а, кхувш латтарашта а лоархлеме йолаш кхетаченаш я уж. Цига белгалду, ший дезалца массахана бувзама хилар, шийна хетачох царца дагавалар чоагla лоархлеме долга. Хlара хаттар доашхаш, нийсача наькъ тlара цавалар мичаьхара хьадоагlаш да дувц цига. Белгалде деза, иштта йола



кхетаченаш тахан чоагla эшаш йолга. Дешархой шоай хьабкълалца лийна ца леш, моллагlча хlаман тlехьа хьехархошца, цlагларча нахаца дагабоалаш хила беза. Да, нана шоай дезала лакха тlахьожам лоаттабеш, даиман царца къамаьл доагlаш, уж шоай лоламе ца буташ, фийла хила беза. Ер бутт чакхбаллалца кхы а массехк юрта хургья уж лекцеш.

Тахан беррига кагирхой

интернета оаглонашка ба, дукха да царна го, довза йиш яраш. Бовзаш боацача нахаца бувзама цабувлар, блехача гулакха тlахьехачар дувцар теркалцадар хьалхадаха деза царна цlагla а дешара моттигашка а. Терроризм яха доккха зулам вай массане духьале лоаттае езарех да. Зуламхоша тайп-тайпара лелабу шоай блеха болх; къонабараш тувлбе, шоаш дувцацах тешабе глерташ. Уж мо болча наха ду-

хьале е ховш хила беза вай кагирхой, моллагlча тешаме доаца хлама льядалга дладувца деза.

«Кхетам» яхача оаглон лектораша шоай болх цу оаглонцара шедар чулоацаш длакхухь. Дешархой, иштта цар даьй хила беза; низ тlакхяхьара духьале еш, терроризм яха во доаржаде глертараш бовза ховш. Тахан латтача хана, чоагla лоархлеме да цу оаглонцара кхетам чоагlбар.

Кхоана хургйолча парглатон лард

Къона тlехье зуламах лораяр лоархлеме да

Газданаькъан Ахьмад

Дешара моттигашка терроризм, экстремизм яхача доккхача зуламашта духьала кхетаченаш длакхухьаш ба мехка. 2024-2028-гla шераш чулоацаш, ерригача РФ боржабеш боккха болх ба из. Кхетаченашка лоархlемедар да къона тlехье блехача гулакхех лораяр, цунна нийса никь хьехар.

«Ишколашка, колледжашка, кхыйолча дешара моттигашка тахан длакхухьаш латтараш тайп-тайпара кхетаченаш, лекцеш, викторинаш я.

Хьехархой, психологаш, МВД болхлой, къоаной, СВО доакъашхой юкье болаш; длахьош болх ба из», - дийцар «Сердалога» дешареи Иилмани гулакхех йолча министерстве. Дешара моттигашка кагирхой кхетам лакхбе, цар вахар толхадергдолча гулакхех уж лорабеглерт хьехархой. Терроризм яхар вай массане къовсам лоттабе беза во да. Вай республикан кхоане тахан кхувш латтача кхоанача тlехьенга хьежжа хургья, цудухьа уж лорабар, даиман царца бувзама хилар, воча хlаман уж гаьнабар вай декхар да.

Къонабарашта массаха-

на хьалхадаха деза; интернета оаглонашка лоралуш хила, яхаш. Тхога баьча хоамах, таханарча дийнахьа длайхьараш 3000 эзар совгla кхетаче я, 90%-га кхоачаш дешархой, цар даьй юкьелоацаш. Къаьстта йоккха терко лоаттаю боагlгача боараме доал доацача дезалерча кагирхошта, дlаьзбаь латтарашта. Хьехархоша, психологаша тахан цахаддаш болх бу царца, хlана аьлча цу оаглонцара къонабараш аттагla ба зуламхошта воча хlаман юкьеоза. Дердайна, харцаьхарча наькъ тlа баьнна леларгбоацаш; цьхацца проекташ йоаржаеш, гlo лоттадеча оаглонна юкьебоахаш

болх бу къонабарашца.

Вай кхетаду, къаьстта къонабараш цьхан хlаман тlехьа къаьхьегаш, цьха гулакх длахьош хила безилга, зехьа ха йоаяро дика дахьац, вай даьша оалаш ма хиллара. Интернета оаглонашка лоравала везараш дукха да. Цlагларча даьша, ноаноша даиман терко лоаттае еза цу гулакха, царна ха деза шоай дезалхо хьанца къамаьл доагlаш, малагlча нахаца доттагlaл леладеш ва. Зуламхоша, шоаш гуча ца балийта глерташ, цьхацца говзалаш лелаю; цудухьа массахана фийла, тlахьожам чоагlбеш хила беза цlагla, дешара моттигашка.

Интернета оаглонашка цу зуламах мишта лоравала веза ховш хила беза къонабараш, тlаккха царна могоарга цу вонна духьальботта. Интернете бакъдоаца хоамаш доаржадеш, къамашта юкье моастагlал хьалхьедеш, ди харцаьха духьалбахьаш, къайла йолча шоай блехача кхетаченашта, чаташта юкье кагирхой, тувлбаь, чубига глерташ къаьхьег зуламхоша. Из деррига довзаш хила беза къонабараш, тlаккха зуламхошта лехабе атта хурбац уж. Дийшача наха, льядала болхлоша, къоаноша, хьехархоша цьхана дlа-хьа ухаш; длахьош латтар боккха болх ба, вай къонача тlехьен сакхетам кега ца балийта глерташ. Мехкарча кулгалхоша тlахьожам беш длахьош ба из лоархлеме

болх.

«Цу балхо дика пайда баьб ала йиш я тахан мехка. Дешархой, студенташ цу блехача зулама юкье хоабенна хлама хиннадац мехка, Даьла къахетамца. Болх длахобаьха беза, кхы а дlашербеш», - аьлар министерстве. Белгалде деза, тахан вайцига цу оаглонца длахьоча балха федеральни оагiono а лакха мах оттабаьлга. Геттара дика хьаоттабаь болх лоархl цох, из гулакх дика довзаш болча говзанчаша. льядала болхлой каст-каста дешара моттигашка кхетаченаш длакхухьаш хилар; бахархошца, кагирхошца бувзам лоаттабар боккха пайда беш да.

Моллагlча хlама таьха, даьша аьттув хул къонабарий, хлаьта из царна лоархлеме да. Сийрда кхоане, беркате тlехье ураоттарца хул тахан кхувш латтараш, шоай Даьхен хам беш; шоай хlама лорадеш, дезаш, нийсагlдар довза глерташ. Харцача, зуламе долча гулакхашта духьале еш хила вай уж юмабой, паргlатагla хургда вай вахара денош. Таханарча хано къонабарашта дукха довзийт, воча хlамах лорабала кхетам, иман хила деза цар, хлаьта из деррига царна довзийта дезараш вай да. Машар, барт, цьхоагlo хьаллоацаш ураоттабе беза вай кагирхой; терроризм яхача блехача гулакхех хьокхаваларо ираза никь хоадабелга ховш хила беза уж.



Деглаахара керда никъ

Глалгай мехка длайолайир ИИца болх бара йола керда оагIув

Гаьгенаькъан Марина

Хоамий технологеш хIара денна дегIайоагIаш я. Глалгай Республике «САФМАР» яхача тоабан президента Гуцаранаькъан Михаила новкъосталца хьакхелла, ИТ-дакъ тIа говзанчаш кийчбара йола таьрахий Академи дIахо денна дегIайоагIаш я.

Дукха ха йоацаш Академе юкьеяккхар ший доалахьара искусствени интеллекта хIама лархIара боккха болх дIахьош йола оагIув. Проекта тоабо, Магасерча «Ишкола 21» доакъашхоцо Султиганаькъан Назира кулгал а деш, цаI хур-

гйолаш вIашагIтехар лакха овсарле йола хIама лоархIа массехк машин. Цо хIанз йоккхача центро санна болх бу, цунна карагIдоал меттай чоалхане 600 миллиард боарам бола кепаш чакхьяха. ХIанзчул тIехьагIа, цу тайпара таронаш хургья таьрахий деглаахара Академе ший доалахьарча дакъ тIа, цо таролу хоамаш лораде, цу тайпара оагIув лелаяра дIадодар мел да ха, иштга кхьча паччахьалкхен интернета болхлой ца эшаш болх бе.

Из болх беш я, таханарча заман хьакъала кIийлен тIа хьаяь хиларах, йоазон мах оттабар, автоматически таржам дар, дукха хоамаш чакхда-



хар чу а лоацаш. Цу кепаша дIадехар да дикка дагардара низ хилар, уж дукхагIа йолчана лелаю йоккхача технологически компанеша.

Кластера дакъ тIа кеп хьийиллай Kimi K2.5. Цул совгIа, укхача хьаллоац таханарча заман йийлла кеп юхьанцарча чувалара дIоагIа-gpt-oss (от OpenAI), DeepSeek, Qwen долаш. Цо таро хулийт тайп-тайпарча декхарашта дикагIа хургдола хьалаш лаха – цхьан тайпара долча хьалашка царна тарра долча хаттарашка кхаччалца.

Тохкамхошта лоархIама да, из беррига болх Академе чухьнахьа хилар, хIана аьлча дешачар, болхлой хоамаш

чурча сервисашка дIалуш дац. Кхьча дешашца аьлча, таро я ца кхераш чурча материалашца болх бе, иштга доалахьара кепаш дегIайоалае.

«Из доалахьара экспертиза вIашагIйоллара боаккхаш гIа ба, цо чIоагIду федеральни боарам тIа технологически экспертиза ший доалахьа хилар.

Хьакхеллача оагIоно хьелл дика таронаш: дешачарна таьрахий новкъостал дар, декхар кхоачашдеш хиларга автоматически хьажар, моттигерча меттай белгалонаш Юмаяр, тохкама проекташ дегIайоалаяр, иштга кхь дукхадараш», - аьлар таьрахьашца деглаахара Академе.



Халкъашта юкьерча бувзамех йола гIончий тоаба вIашагI-йолларгья мехка

Султиганаькъан Йоакъап

Халкъашта юкьерча бувзамех йола гIо деш леларий тоаба хьакхолларгья мехка укх шера. «Сердалога» из хоам бир мехкарча Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

«ГIо деш хургвола итт саг хьажержав тахан. Къамашта, культурашта юкьера бувзамаш чIоагIдара, тоадара тIехьа лоархIама болх дIабахьа беца цу наьха», - белгалдир мехка Кабмине.

Россе къамий ЦхьоагIон шера хетадаь гIулакх да из. Халкъашта юкьерча бувзамца болх бергбола къона говзанчаш ба цу оагIонца кийчбергбараш.

«Бералла наькъаш» яхача Ерригача Россе семинаре дакъа лоацаш вар вай мехкахо

ГIазданаькъан Ахьмад

«Бералла наькъаш» яхача проекта моттигерча балха лостам луш вола Колой Саид, Москве дIахьоча Ерригача Россе семинаре-кхетаче дакъа лоацаш вар. «Сердалога» из хоам бир дешареи Илмани гIулакхех йолча министерстве. Тайп-тайпарча моттигашкарча викалашта юкьера бувзам чIоагIбара тIехьа лоархIама кхетаче хилар цох. Берригача мехкара цу оагIон доакъашхой бар гулбеннараш.

«Программан юкье дар болх бе Юмабалар, сессеш. Из деррига а цу оагIонцара болх тоабеш, тайп-тайпара проекташ йоаржаеш, кердадараш довзийташ дар. Программан юкье эггара лоархIама хиннар Россе дешара гIулакхех йолча министерствон хьалха латтача Кравцов Сергейца кхетаче дIахьар дар. Паччахьалкхен политиках, къонача тIехьенца дIахьоча балхах, иштга кхьдарех дийцар цига», - йоах тхого бенача хоамо.

Москвера семинар хIара моттигерча доакъашхошта дикка пайда беш, дукха хIама довзийташ хилар.

Магасерча «Ишкол 21» яхача оагIон 33 доакъашхоцо кхо бутт баьккхар, болх Юмабеш

Гаьгенаькъан Марина

«Ишкол 21» яхача оагIон 33 доакъашхо, кхь бетта шоай болх шаьрбеш хилар Магасе. Из хоам «Сердалога» цу моттигерча бера.

«Мультиагентни ооалача

GPT оагIонца бизнесача дувзденнараш хьаоттаде Юмалуш хилар доакъашхой. Програма йоаржаяь «Таьрахьашца дувзденнарех йолча академе» TEXEL компанеца. Хьакхеллача хьакъалца дувзденнараш, мультиагентни ооалача оагIонцара, Python ИИ-

агенташцара, промпт-инжиниринга болх, иштга кхьдараш довзаш хилар кагирхой.

«Сколково» яхача оагIон говзанча хьакхеллача хьакъалца бувзам болш болх дIабихьар. Бизнес-декхарашка хьаболабена MVP – оагIонга кхаччалца дараш дайзар дешархошта

хьакхеллача хьакъалца болх дIахьош», - йоах тхого бенача хоамо. Кхь бетта из гIулакх шаьрдеш хиннарашта «Таьрахьашца дувзденнарех йолча академе» дипломаш дIаделар, иштга Московски политехнически университетта дипломаши сертификаташи кхьачар царна.

Таханарча кердадарех йола Ишкол кагирхой вахар хувцаш я

ГIазданаькъан Ахьмад

Театра, кинон, таханарча кердадарий Ишкол Магасе болх беш йола кхоалагIа шу да. Iамарханаькъан Мухьмад ва цу моттига кулгал дер. Кагирхой вахаре лоархIама, боккха пайда боаржабеш проект я ала йиш я цох. Мах боацаш сурташцара, видеошцара, звукорежиссурацара, иштга кхьдолча оагIонашцара болх Юмабеш йиш я цига тахан.

«Къабстга терко тIаозаш я звукорежиссуран студи. Цу оагIон хьалха латташ

вола Тиймарзанаькъан Нурдин тахан республике дикка вовзаш ва. Вокал дIаязьяр, (DAW) лоархIамеча станцешка болх дIабахьар, иштга кхьдола оагIонаш довзаш ба цу чура кагирхой. ХIаьта карарча хана эггара керттара йолча проекта тIа къахьегаш, гIалгай меттала мультфильм дIаяздеш ба студе.

Вай къаман культуран оагIонца геттара лоархIама болх ба из тахан. Шоай оазашца болх беш, актIарашца бувзам лелабеш, дукхадараш довза аьттув ба къонабарий», - дийцар «Сердалога» ЦТКИКИ зарбан болх лелабераша. Ка-

гирхошта боккха аьттув луш моттиг я из. ДIахойодача хана вахаре накъадаргдола гIулакх дикка шаьрде йиш я цар цига.

Шин шера йола курс чакхьаккхача, лицензиованни сертификат хьаэц цига дешаш болча кагирхоша.





Хица нийсденна 3,8 эзар хатар дладерзадеш, болх бир укх тлехъарча кхаъ шера

Султиганъкъан Йоакъап

2023-ча шера маьцхали бетта денз, 3,8 эзар совгта хица нийсденна хатараш юстардоахаш болх бир мехка. «Сердалога» из хоам бера мехкадаъ зарбан болх лелаберашкара.

«Хин оагтонцарча балхах «ЦаI вола оператор» яха ГУП вIашагIаеллачул тIехъагIа, дIахъош латташ болх ба из. 2023-ча шера маьцхали бетта 1-ча дийнахъа дIаболабаьб из болх. ЦаI вола оператор хъахолларо хин оагтонцара гIулакхаш дикка меттадоададаьд, хатараш хинна моттигаш а дикагIа йовз», - белгалдир вай мехкадас Келаматанъкъан Махъмуд-Габлас. Мехкарча хIара юрта, шахъаре цу оагтонцара болх дIахъош хъабоагIа тахан.

Ди-бийса ца къовсаш, хатар хиннача дIаболхаш къахъег. Дукха рузкъа да вай мехка цу гIулакха къоастадаьр. 2026-ча шера 301,7 млн сом аха да хъахъожадаьр. Цул совгта, 2023-ча шерарча ардара беттагара 2025-ча шерга кхаччалца федеральни ганзагара 1, 304 млрд рузкъа хъахъожадаьд мехкарча тарифни хувцамех субсидеш дала лаьрхIа.

Вай Мехкадас теркалдир, ЦаI вола оператор хиларо коммунални оагтонцара болх дикка тоабалга. Хин моттигашкара хъал боагIача боараме меттадоададеш, къахъега лерхI мехка.



Наьсарен урамаш тоадеш боажк, керда наькъаш а сердал а йилларца

Султиганъкъан Йоакъап

БIаьстен денош хъаоттарца, шахъарерча наькъий хъал меттадоададе арабаьннаб болхлой. Из хоам «Сердалога» бир мэре.

«Шахъара администраце тоаба араяьнна, тоадеш латт наькъий хъал. Московски, Базорканъкъан цIерах долча урамий наькъашка къахъегаш ба болхлой карарча хана. Шоаш

болх беча моттигий доазош, наIартIенаш меттайоалае арабаьннаб бизнесменаш а. Кхоартой цIи лелаеча урамерча моттига хъал меттадоададеш, машинашта лаьрхIа доазув къо-

астандеш боажк шахъара дас тIадилла», - йоах тхога бенача хоам. Наькъий гIулакхех йолча министерствос тIахъожам беш дIахъоргба из болх.

Илдарха-ГIалий тIара наькъаш тоаде арабаьннаб тахан

Гаьгенаькъан Марина

Наькъий хъал тоадеш боажк тахан Илдарха-ГIалий тIа. ДIайха денош хъаэтта гIадбаха, болхлоша дIахъош болх ба из. «Сердалога» из хоам бир шахъара мэре зарбан болх лелабеча Кхорахой Мурада.

«Наькъашкара кIоагаш дIадукъаш латт тахан. Шахъара да Дидиганъкъан Ахъмад ше араваьлар цу балхага хъажа. Болх боагIача боараме чакхбоаккхаш бий тохкаш вар из. ХъатIадоагIаш доккха цIай да, цунга хъежжа наькъаш кулг тега, меттадоададаь хила деза», - дийцар тха газетага.



Наькъашкара бокъонаш лораяра тIахъийхар, Наьсаре машинашца лелараш

Гаьгенаькъан Марина

«Машинаца воагIар, дIадехъавалийта гIаш водар» яха болам дIабахъа арабаьлар тахан Наьсаре. Из хоам «Сердалога» бера цу моттигера.

«ХъатIадоагIача цIайга кийчо еш хиларга хъеж-

жа, геттара дукха машинаш йолаш, дикъа латт шахъарера наькъаш.

Наьсарерча Россе ОГИБДД ОМВД, МВД болхлой, шоашца №11 йолча шахъарерча ишкола дешархой болаш, наькъашкара бокъонаш лораяра бахархой тIахъега арабаьлар.

Наькъашкара бокъо-

наш лораш дIавахар мел лоархIаме гIулакх да белгалдеш дола каьхаташ дIадийкъар бахархошта.

Сабаре, фийла хила везилга; наькъаш дикъа латтача хана из хъал лорадар къаьстта лоархIаме долга хъалхадаьккхар тахан», - йоах тха газетага бенача хоам.



53 километрага кхоачаш, хин турбаш хувца лерхІ мехка

Султиганаькъан Йоакъап

Коммунальни оагІонцара балхаш дІадахьа кийчо еш ба мехка. «Сердалога» из хоам бир Мехкадаь зарбан болх лелабеша.

«2026-ча шера 53 километрага кхоачаш йола хин оагІув меттайоалаеш болх дІахьоргба республике, Дала аьннадале. Бахархошта боагІача боараме цІена хий хургдолаш, кхоачашье еза проект я из», - аьлар вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас.

ДІадахача шера массехк юрта из болх чакхбоакхаш хилар вай мехка. Шолжа кхален Берда-Юрта 3,4 км кхоачаш хин турбаш хийцай, Илдарха-ГІалий тІа - 22 км. Хоалуш меттаденад цу моттигашкара хин хьал. ДІахо из болх дІабахьа лерхІ Юкьерча Ачалкхе, Дола-Коа, Инаркъе, Южне, Махьмад-Хи тІа, Аькхий-Юрта, Заьзгакьонгий-Юрта. 53 км чулоацаш, болх ба чакхбаккха безар.

Белгалде деза, Эса тІа хий хьалуш йола моттиг хьальеш болх дІаболабашьа. Вай мехка чІоагІа лоархІаме проект я из. Беррига болх чакхбашьа, моттигера хин хьал дикка меттадоаладеш гІулакх хургда цох, Давла кьахетамца.

Вайцигарча кхолламах йолча колледже, «Мохк цаІ ба, вахар - тайп-тайпара» яха урок хилар

ГІазданаькъан Ахьмад

«Мохк цаІ ба, вахар - тайп-тайпара» яха урок дІахьош хилар мехкарча кхолламах йолча паччахьалкхен колледже. Чопанаькъан Мадина яр урок дІахьош хиннар. Боккхача мехкаца Россета хоттабенна вахара никъ болча турпалий исторех, цар гІулакхех дийцар кагирхошка. «Урока тІа вІаший хеттадар вІалла а

бувзам бац аьнна хетараш-гІалгІай проза, эрсий космос, лоаман байташ, советски физик.

«БІаьшерий боадонгара» яха роман яздаьча Базорканаькъан Идриса, космосац бувзам болча Королёв Сергея, лакха начІал долча байтанчан Гамзатов Расула, Илманхо волча Алферов Жореса вахара наькьех, цар кхоачашдаьрех дийцар

цига. Байтанчий, тІема доакъашхой истори довзийтар студенташта.

Татрий байтанча Джалиль Муса, Ленинградера байтанча Ахматова Анна, кьона разведчица Космодемьянская Зоя боккхача мехка вахаре малагІа никъ дІахьош хиннаб белгалдир гулбеннараша. ЦаІ йолча Россета тайп-тайпарча гІулакхашта тІехьа белгала бола турпалаш, эздий нах бахилга теркалдеш

моттиг яр из», - дийцар «Сердалога» цу моттигера.

Тайп-тайпарча кьамий нах дикача гІулакхашта тІехьа шоай цІи дІахозийташ, Россета хІама тоадеш хьабаькхаб. Мехка доккха истори духхьал цьан сагагара хьадолада йиш йолгах дийцар студенташка. Хаттар-жоп долаш, дуккхадараш доашхаш, массане дог ураоттадеш, кхетаче хилар цох.

Илдарха-ГІалий тІа хий тоадеш латтача юкьа, машинашца тІакхухь хий

Гаьгенаькъан Мартина

Эбарга-Юртара хий тоадеш латтача юкьа, машинашца хий дІатІакхухьаш ба Илдарха-ГІалий тІарча бахархошта. Из хоам «Сердалога» бир шахьара мэре зарбан болх лелабеша МутаІаланаькъан Мадинас.

«Хин лини тоаеш бола болх чакхбаьннаб, хІаьта хий хьахецара болх ший аргІагІа дІахьоргба. Солнечни, Восточни, Заовражни оалача моттигашка хий хьалхагІа хьадолалургда, хІаьта Илдарха-ГІалий тІа сарахьа хьадоагІаш хургда хий. Цкъа хьалхагІа хин бешкаш хьалйиза яла еза, тІаккха дІахьа гІоргда хий турбашка гІолла.

Шахьара дас Дидиганаькъан Ахьмада машинаца дІатІакхухьа аьнна тІадиллад наха хий. Хин машин хьаеа укх номерах телефон дІатоха еза: 8 (873) 444-43-51», - дийцар тха газетага.



Магасе кьаьстта теркалду берашта, ондаргашта кхетам балар

Султиганаькъан Йоакъап

Шахьара администраце укх деношка аргІанара кхетаче хилар кхувш боагІарий гІулакхех йолча Кхела, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Магасерча мэре.

«Из кхетаче дІаихьар шахьара кулгалхочун гІончас Заьзганаькъан Маккас кулгал деш. Цига дакъа лоацаш бар тІахьожамца, бокьонаш лораярца бувзабенна хьехам лу болхлой», - аьлар хоам.

Керттера дийца дош дар харцдаьннача берий даьшта-но-

аношта доагІаш дола административни бехк бу каьхаташ оттадар. Цьхаьболча даьша-ноаноша шоай дезала боагІаш бола кхетам луц, цар дешара уж сагота боацаш нийслу.

Цу тайпара кхетаченаш дІахьош хиларо дикагІа терко тІаьохийт кхувш йоагІа тІехье

теркальара, из нийса кхетам луш кхеяра, нийсеннача чоалханеча хьалера бакьаьрча наькьаца араяккхара.

Из болх дІахьош хилар лоархІаме йола оагІув я; кхувш йоагІаца тІехьен психологически, физически хьал тоадеча даькье.

Къаман дувхара хетаяь лоацца кхетаче хургья Магасе

Султиганькъан Йоакъап

«Со къаман дувхар леладеш ва» яха болам дIахьоргба Магасерча администраце, укх бетта 25-ча дийнахьа. «Сердалога» из хоам бир мэре.

«2026-гIа шу Росссе къамий ЦъхоагIон шу да, аьнна, кхайкадаьд РФ Президента Путин Владимира. Къаман культура, Iадаташ, оамалаш хьаллоацаш; къамашта юкьера бувзам, барт чIоагIбеш; хургда вIашагIкхетар.

Ший къаман дувхарца кийчвенна, цига аравала йиш йолаш ва моллагIа саг. Кагирхой, дезалаш, кхоллама тоабаш, дешархой, студенташ арабалар геттара дика хургда», - йоах тхога бенача хоамо.

Ший къаман культура эггара хозагIа долча тайпара дIахьокха хьажа беа доакъашхой. Керта тIа тежаду гIирсаш, куцала лелаю тайп-тайпара хIамаш, къаман сурташ белгалдеш дола барзкъаш - из деррига болам хозагIа хулийташ хургда.

Россе дахаш долча къамий культура мел йоккха, тайп-тайпара я гойташ моттиг хургья цох. Дакъа лаца воаллачо сурт е видеоролик яккха socotdel.magas@mail.ru электронни почтага гIолла дIаяхьийта еза. МоллагIа хIама хатта йиш йола номер: +7 (8734) 55-14-84.

Наьсаре бекарга бетта Гарри Поттера исторе ашараш локхаргья

Султиганькъан Йоакъап

Наьсаре симфонически оркестра концерт хургда, «Гарри Поттер тамашийнача дунен чу» яхаш. Из хоам «Сердалога» газетата бир ГIР Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

«Бекарга бетта 2 дийнахьа 14:30 сахьат даьлча, ТЮЗа сцена тIа хургья кердаьккха программа, из хетаяь я Гарри Поттера цIихезача исторе ашарашта.

Программанна чуйоагIаш я наха дика йовзаш йола композици. Концерт дIахьоргда симфонически оркестро, цо таро лургья кердача тайпара хоза дунего», - йоах хоамо.

Ашараш езараш, царна мах оттабе ховраш, гIоргба цунга хьажа, йицлургIйоаца паргIато хургья цар дегашка.



«ЦъхоагIонца чIоагIа да» яха этнокультуран фестиваль дIахьоргья мехка

Султиганькъан Йоакъап

Россе Президента кхайкадаьча ЦъхоагIон шерца, цу оагIонцара этнокультуран фестиваль дIахьоргья мехка. Из хоам «Сердалога» бир мехкадаь зарбан болх лелабераша. «Вай мехка лоархIам болаш да къамий ЦъхоагIон шу. Мехка

бахачарна юкьера бувзам, лерхIам чIоагIбеш хургья фестиваль.

Иштта йола проекташ эшаш я машар, цъхоагIо, барт чIоагIбара; къона тIехье ший овла бовзаш, даьй Iадаташ лоархIаш кхейра тIехьа», - белгалдир мехкадас Келама-танаякъан Махьмуд-Iаьлас.

Вайцига дахаш долча дерригача къамашта юкьера моттиг тоаеш, чIоагIбеш хургья фестиваль. Цу оагIонцара программа кийчъяра тIехьа къахьегаш ба мехкара хьакимаш. ГIалгIай къаман тхьовра денз гьадахьа Iадаташ, оамалаш, гулакхаш довзаргда хIаранена, къаман культуран кхоане йовзийташ мот-

тиг я из.

Къамий культурой автономеша гойтаргда шоай дувхараш, кхийола хIамаш; пхьараша шоай болх бовзийтаргба; тха алхар, топпарах хIамаш хьаяр мишта хила деза хьокхаргда. Кавказерча вахарера духа хIамаш довзаргда цига баьккача хьашашта.



«Театра кхоллама бийса» дIахьоргья Шолжа-Шахьаре

Газданаькъан Ахьмад

Укх бетта 27-ча дийнахьа АхмадовIар М. пьесах йола «Хьамсара нус» яха спектакль гойтаргья паччахьалкхен кагирхой театра актёраша. Росссе театра къахьегамхой Союза 150 шу дизарца дIахьош бола Еригача Росссе «Те-

атра кхоллама бийса» яха болам хьаллоацаш ба из болх. Шолжа-Шахьарерча культуран Дворече хургья спектакль.

«Хьамсара нус» яха къаман хIама довзийташ йола спектакль бахархошта еза-енна дукха ха я. МоллагIа ханага кхьачачун хьажа

догдоагIаш комеди я из. Вайна массанена дика бовзаш, безаш бола актёраш ба сцена тIа арабалараш - Йовлой Ахьмад, ГIоандалой Зарета, Озанаькъан Муртаз, Ганенаькъан Хьава, Кокурхой Зульфийа, Бузуртанаькъан Адам, иштта кхьбараша», - дийцар «Сердалога» кагирхой театре. Из спектакль

лаьрххIа юкьейихьай «Данана музей, театре дига» яхача берригача болама.

Укх бетта 21-ча денгара бекарга бетта 5-ча денга кхачалца, шоай гаргара нах Пушкина картага гIолла спектаклага хьажа беа йиш йолаш ба бахархой. Дезалца цхьана арабаьнна хоза ха дIаяхьа аьттув ба из.

Къамах дог лазаш хилар

Дарсиганаъкъан Ювсапа Мусайна хетаяь сайре д'айихъар Кердача Реданте

Газданаъкъан Ахмад

Ший къамах дог лазаш хиннача советски, российский политика, СССР къаман депутата Дарсиганаъкъан Мусайна хетаяь сайре д'айихъар Кердача Реданта культуран Цаг'ла. «Дешархошта лаърх'ла культура» яхача проектаг'ла г'олла д'ахъош бар из лоарх'ламе болх.

Дарсиганаъкъан Мусайна ц'и вай къаман исторе йоккха моттиг д'алаьца хиннай массахана. Къаман эггара халаг'ла хиннача 80-90-ча шерашка, цун х'ал тоадалиитара т'ехъа къахъега хъожаш, ший мел бола низ Юбилла лаьтгарех ва из. СССР хъакимашта юкье ший къаман га доаккхаш лаьтгав Муса. 1989-ча шера б'лаьстан х'алхарча бетта СССР къаман депутата мандат кхаьчар цунга. Из ц'хъа ц'аьхха нийсенна х'лама дацар, къаман эггара ц'оаг'лаг'ла эшача хана кхаьчар из цу моттиге.

1989-ча шера аьтинга бетта СССР Лакхерча Совета Къамий Совета доакъашхо хилар цох. Къаман политика, къамашта юкьебара г'улакхаш къоастадара юкье вар из. 1991-ча шера тов бетта, СССР Лакхерча Совета доакъашхо волаш, д'ахо къахъегаш вар из. Дарсиганаъкъан Муса възаш хиннарашка ладийг'лача; гуш да цох ала, дувца дуккха дикаш долга. Ший къаман бала бовзаш, цун х'ал ма дарра довзийта ховш саг вар из лакхерча моттигашка. Ше ваьнна моттиг езаш, къаман визза во' ва оалаш яккхар цо ший ха.

Атта ха яцар цо болх баьр. Доккхий хувцамаш дар мехка х'алхашка латташ, бакъда, ше санна къамах дог лазаш болча яхъ йолча г'алг'лай къонгашца, мехкаб'аьха хиннача наьха бокъонаш меттаотг'яра т'ехъа къахъегаш лаьтгар из, ший мел бола низ Юбуллаш. Из боккха толам бар вай дерригача къама! Сталин яхача б'лехача адама, ц'хъаккха бехк боацаш, бахачара бохаб'аь хиннача наха дуккхача шерашка сатийса х'лама дар из! Дарсиганаъкъан Мусас дика кхетадора, ший паччах'алкхе йолаш ца хилча, г'алг'лай къам массахана ийша, т'ела хургдолга... Шоллаг'ла, лоарх'ламе йола моттиг хъаоттаеца доккха дакъа лаьцар цо, из яр Г'алг'лай республика хъакхоллара бокъо!

Лакхерча моттиге кхаьча, парг'латта ший болх д'ахъош йеш болча нахах вацар вай мехкахо. Тахан, вай мехка йоккха парг'лато йолча хана, деррига тоаденнилга гуш, дуккхачар цун ц'и х'оайича белгалдергда, къаман х'лама



хъаоттадара т'ехъа из саг лард йоллаш лаьтгалга. Хъакимашта юкье нийсвелча, дукха хулар цун дувца. Т'хъовра денз ший къамо хъабена хала никъ, цунна т'алаьтта низ, парг'латонга сатувсаш хилар – из деррига лакхерча хъакимашта духъалдахъа г'ертгар из.

Цунна уллув хиннача депутаташа белгалдора, къамаьл де арг'ла хъакхаьчача, мехкаб'аьхача хана ший къаман наха лайна йазап, царна т'лакхелла харцо, царгара бокъонаш д'аяхар дувцаш, дог делхаш къамаьл дора цо, яхаш. Политике кхачалехъ, 45 шу ха юртбоахаме къахъегаш Юйилла вар Муса. Цунна дика довзар мискача наьха х'ал, мехка эггара ц'оаг'лаг'ла эшар фуд, х'лама тоадеш хилча сенгара д'аволавала веза.

Ший къаман юкье ц'оаг'ла лоарх'лаш саг вар из, ше мел йоаккхача хана. Цох лаьца дувцар Маг'лалбика кхален депутатий совета кулгалхо, «Ца' йола Росс» яхача парте секретарь волча Пулой Къурейша, райсовета депутат волча Йаьленаъкъан Дауда, Кердача Реданта администраце на кулгал деча Маргазанаъкъан Юмара, иштта кхыбараша. Йоккха, беркате ц'и т'ехъа йолаш; ваьха саг вар из. Боккхийчарна, кагирхошта ше везийта ховш; тешаме саг вар. Моллаг'ла моттиге, моллаг'ла хъакимашта мотт бувца ховш вар.

Кердача Реданте цунна хетаяьча кхетаче гулбеннабар из везаш, възаш хиннараш, гаргара нах. Х'аране дукха дар цу сагах дувца. Ц'хъаккха сагах юхаозавенна воацаш, ший дег чу дар, ший къаман хало, цун х'ал ма дарра довзийташ; лакхача, лорх'ламеча оазаца къамаьл дора цо, эзараш хъакимашта х'алхашка. Из оамал бахъан долаш, массане лоарх'лаш а вар. Зале баг'лачар геттара ц'оаг'ла дог айделар архивера видео хъаоттаяь,

майрра къамаьл д'адеш йола цун оаз хезача. Шийна т'ехъа б'ларчча къам латтилга, берригаш а доккхача дикашка, къаман бокъо хъаоттарга сатувсаш болга диц ца деш, бора цо болх. Хозача, моттигаш дувцаца къамаьлаца никъ д'ахъош хиннарах вацар из, г'алг'лай къаман яхъ йола во' ше волга мел възарашта д'ахайта вар. Кхетаче гулбеннараша дувцар цун беркатеца оамалех, деналах; яхъаца, сийленца чакхваларах.

Ше оалар метгахъа оалаш хиннача цох дуккхабараша тамаш йора, хъагаш хиннараш а шортта хинна хурба, иштта къонахчал долча сагах. Моллаг'ла на'арах майрра д'ачувоалаш, шийна хетар, дар долчча тайпара д'аоалаш, хиннав из эггара лакхерча моттиге латтача хъакимашка а. Кремле волча хана а, ше массахана хиннар волаш къамаьл дора цо. Хъашаша дийцар, шийна гонахъа мел хиннараш д'а-хъа тетташ; из Горбачев Михаила духъал т'оводаш хулар, яхаш. Ший дег чура бала д'абувца йиш йола ц'хъа моттиг д'аяхийтацар вай мехкахо. Къаман х'алха ше латтилга, шийна т'ехъалаттараш х'ара денна парг'латонга сатувсаш болга дег чу латтар цун. Советски Союз ехача хана, духъал ший къаман г'айг'ла мара х'лама ца гуш, къахъийгар цо.

Ельцин Борис волча тетта чуваше, ший къаман бокъонаш меттаоттае, кхыдолча къамашта нийса хъаоттае ший наьха х'лама, яхаш, къамаьл дора цо. Дикача сагах дувца дукха кородоаг'ла... Вахара никъ-м х'аранена ц'къа хада безаш ба, Дала йилла ха кхоачаелча; бакъда шийна т'ехъа сийрда, беркате лар йитар массанега кхоачаш х'лама дац. Кхоанен уйла еш ваьха саг вар Муса! Ший къаман кхоанара вахар мишта хургда-хьог' йахача дешо парг'лата витацар из... дукха

дар кхоачашде дезаш х'алхашка лаьттараш.

Культуран Цаг'ла исбахъален оаг'онцара болх лелабеш хиннача Хоаной Марета ший къамаьла юкье белгалдир, Дарсиганаъкъан Муса бокъонца вола турпал хиннилга. Иштта денал, яхъ йолаш лаьтгача къонгий ц'ераш къаман исторе массахана еза йолаш яхаргъя. Кхувш латтача къонача т'ехъен а йовзийта еза иштгача наьха ц'ераш. Геттара хала ха лаьтгача шерашка, иштта боккха болх чаккхаккха атта хиннадац; тахан вай кхетаду, дукха хьинар, денал эшаш г'улакх из хиннилга. Российски Федерацие къамашта юкье г'алг'лай къаман ц'и д'айовзийта, къаман х'лама лакхедаккха, цунгара бала хъакимашта ма барра духъалбахъа г'ийрттар из.

Таханарча къонабарашта беркате масал да из саг! Сага вахара никъ, цун яхъ хилар; эггара х'алха Даьхе эзарца бувзам болаш; къамаьл дог лазар, цун х'лама лорадар эггара керттерча г'улакхех долаш, хила деза. Иштта йола оамалаш ший дег'лаца йолаш вар из! «Мехкаб'аьха хиннарий т'ехъе я вай, тахан вай дика кхетаду даьша; ц'хъаккха бехк боацаш, хийрача, гаьнарча мехка Юбахъийта, Сталин яхача б'лехача адама харцо т'лакхелла; малаг'ла тайпара вахар диад. Мел дукха ха яхарах, Дарсиганаъкъан Мусас аьнна дешаш, боккха мах болаш, къаман исторе дахаргда»,- аьлар Марета. СССР хъакимашта юкье ший моттиг ййизза хъалаца, доаг'лача меттахъа хургдола дош ала ховш, саг хиннав вай мехкахо.

Къаман истори тахка эттача, вай теркалду, цу сага ц'и лоарх'ламе моттиг д'алаьца латтилга. Къаманга хала ханаш йолча хана, юстартийарех вац из, деррига дита, т'ехъалаттарий оаз д'ахазийта г'ийрттарех ва лакхе латтарашта, х'лаьта из цун

дика в'ашт'ехъа а даьннад. Тахан майрра оалалу; Дарсиганаъкъан Муса г'алг'лай къаман исторе ц'аккха а вицлургвоаца саг ва, аьнна. Дуккхача шерашка халонаш ловш, ц'хъаккха бокъо йоацаш, хъаденача къаман сердалонга бода никъ хъабийлла саг ва из, эггара эшача хана, Даьла кхахетамца. Цун къамаьлага ладувг'лаш вай теркалду, из саг къаман эггара эшача хана гучаваьнна хиннилга.

Тешаме новкъост, лоарх'ламе болхло волаш, чакхъаьккхар цо ший къахъегама ха. Передачашка, статьяшка г'олла дукха дийцад къаман яхъ йолча во'ац, т'хъовра денз. Дикал-м йовш хилац, саг д'аваьнна б'лаь шу даьлча а, наьха х'ал аттачахъа даккха г'ийрттар Дала диканца бекхам ца беш а вутаргвац! Хъакимашта юкье, дезала юкье, мехкахошца боаг'лача боараме г'улакх леладе ховш эздий саг вар Дарсиганаъкъан Муса. Х'ара сурт, муг'л, аьнна дош ший истори долаш да... Цунца кхоачарле лелаьрий дукха дар, цу сагах лаьца дагадоха.

Дуккхача боккхача хъакимашта юкье, ший ц'и лерх'лам бергболча тайпара д'аоттае хайра Мусайна. Къаман истори яхъ йолча, денал долча, турпала оамалаш йоакхача къонгашкара долалуш да. Уж ба эггара халаг'ла йолча ханашка х'алхалаьттараш, б'ларччача къаман яхъ лораяьраш, мел болча низаца, сица нийсхо оттае, бакъдар лакхедаккха г'ийрттараш.

Дарсиганаъкъан Мусайна хетаяь сайре дукха х'лама чулаьца яр, гулбеннарашта къаман истори дагадохийташ хилар из. Дикача къонахчун ц'и массахана лоарх'ламе хургъя къаман исторе! Вай кхоане сийрда хилар дийза саг вар из, къаман бала ший бала санна лоарх'лаш, ваьха г'алг'ла вар!

«Сай болх лерттла бе хьож со...»

«Санкт-Петербургерча дошо лорех» йолча Щечой Лейлайх

Газдананькъан Ахмад

Лор хила дагадехар цунна, зламига йолаш. Гонахъара дуне геттара доккха хетача цу хана, цунна чоаглонца ховш дар ше наха новкъостал дара тлехъа хургйолга, царна дарбаш деш хилара никъ ше хоржаргболга. Цъхан дийнахъа, ший наьна тлормиг хъа а ийца, цу чу зелён-ка, лорий урса меттел цаглара даьтта тлехъокхаш дола урс а ийца, из яхар дуне клалхардаккха - лоалахоща дарба де. Цу хана е боккхаглар а теркалдар цар зламигача йиьига дагардар фуд, из хургйолча балха говзалга вугаш бола хьалхара гла бий, амма из иштта хилар.

Хозахета аьннадац, хурдар шорттига наларах хлама теке доагла, цъхайолча хана берий ловзарашка гуш хул из. Иштта берий ловзарашка длаболабелар цун хургбола болх. Къахетаме, бектокхаме, хламах тешаш хиларах, ха дла мел йода цох дика лор хул. Лейлайна зламига йолаш дагалаттар кхоачашхул, дог дикалах, къахетаме диза хилча, дуне а цунна накъадоагаш хул.

«Атта дац тахан ала, айса къаьстга лорий болх хлана хержар, - йоах цо, цихеза лор шийх хинначул тлехъагла. Тха дезала юкье а е гаргарча нахах а лора дешар дийша саг хиннавац, сона ховш; бакъда со даим лора болх безаш хиннай. Къыдола хлама дезаш а хиннац...»

Лора болх беш хилар - шийна боккха мухъ тлаэцар, ухк дунен тла ший вахара никъ бектокхаме длабахъар да. Чурча уйлаша цкъа кхоачаю из лорий вузе, из цо хержа никъ бар, наха новкъостал де кийча йолаш, уж шоай лазарца цъхъа цабитара тлехъа хилар бахъан долаш.

Шахмарзий Лейла ший болх дика бовзаш, йизза лор я. Из яц ше длагойта герташ - цун балхо хъагойт из. Цун езар йоккха цийяц, цо керте оттаду сага могашал клалхарьяккхар, кхоачашдаь декхар унахочун парглато ялар да. Къаьстга цу тайпара хул ший

гьулакх дезаш а из дика довзаш а вола лор.

«Чоагла раьза я со, массаза-ра болх длахъош йола со «Сердало» газете теркалъярах, - йоах цо. - Сай болх кхыча балхал белгалбоалаш ба, аьнна, хетац сона. Сона хьалхашка даим лаьтгад сай хьехамчий-профессорий сибаташ, цар балха говзал я сона дукхагла накъаьннар. Бакъда цаг тешшаме ала лов сона: со массаза сай болх цена бе хъежай. Сона чоагла дика хет сайх тийша хъавена унахо; дог делаш, могаш волаш длаводаш хилча, са къахъегама гьолла ноаной хинна уж длаболхаш хилча».

Ший хьалхара гла баьккхар Лейлас хьамсарча Галглайчен Орджоникидзевская яхача станице. Из укхазы яьй 1964 шера саккура бетта 23-ча дийнахъа. Из дешаш хилар №2 йолча станицерча ишколе. Ший ханара бераш ловзаш лелача хана, ше йоккха хилча малагла вахара никъ длахъоргба белгалдеш йола чоагло йир цо.

1981 шера, дийша баларца ювзаенна кхетаче йолаш, Лейлайна дошо майдилг елар, цун бларгашкара деша йиш яр йоккхийча лакхаленашка кхача из раьза хилар. Из майдилг яларах яцар селлара йоккха дегагроз, цун дагахъа дар шийна деза гьулакх каралаца таро йолаш ше хилар, цох дог гьоздаьнна яр из. Длахъойодача хано хъагойт наггахъа мара нийслуш доаца начал, къахъегама тлера хилар - из Лейлай оамал белгалдеш йола оаггьув яр.

Ишкола яккхачул тлехъагла цунга хъежаш яр Владикавказ, Кьилбаседа-Хирий лорий института аудиторы. Дукхагларна студент волаш длахъош йола ха - из деррига да, хьалхарча арглагла ше вовзаш йола ха я, бакъда Лейла цу хана ше ма ярра профессена тлаййрзар. Илман библиотекан парглатон юкье цо Юмадора эггара къайлагла дар - сага вахар, могашал мишта юхайоалае йиш я.

Лаьрххла хержача наькьо из эггара чоалханеча Илман балха чуйяккхар - из дар дарбаш дара гьулакх. Лейлас дика чакхъяккхар лорий институт 1987 шера. Из цигара арайоалача хана, дика

дийша, балха говзал яйза, диплом дола говзанча яр. Цул тлехъагла, болх беш цо дика караерзайир лорий балха говзал.

Шахмарзий Лейлай къахъегама никъ - из наьха баркалах латташ а, дукхача толамех хьалбиза а ба. Дарбанчен унахоща из хьакхъарча яха дош хъахозаш хилча, царна сапарглато хул. Из бокъонца йола лор я, ше дладоладаь дарба, сага могашал тоаяра длаболабаь никъ бизза кхоачаш ца бича бергйоацарех я. Цун гонахъарча наха, унахоша лоархлаш а сий деш а я. Итгаш шераш да цо иштта къахъега, кляд ца луш, ший болх безаш, унахоех дог лазаш из хъайоагла.

Щечой Лейлас длагойтад ший хьамсарча станица таронаш йоккхий йолга, ший болх безаш, из дика бовзаш хиларо, доккхий гьулакхаш карагдувлаш яха таро хилар. Щечой Лейлай вахара никъ из хьамсарча Галглайчен йовхал гьибухен столицан халача оамалца хотташ дола тий да, хлаьга гьанарча юрта яьхача лора толам академически Илман лакхаленашка кхачар ба.

Цун лора болх длаболабелар Галглайчера. 1988 шергара 1990 шерга кхаччалца, Шолжа кхален дарбанчен бераш деча цаггла хлетта хъадаьча берий цогларч хезар цунна. Къаьстга укхазы, Шолжера длаболабелар цун керда хьакхоллаш долча вахара хьалхашкара бектокхаме болх.

Кастлуш цунна хьалхашка хъелл керда таронаш - 1990 шера из кхъарчар Санкт-Петербурге. №16 йолча бераш деча цаггла кердача балха даькъ тла яьлар из, иштта длахо цун тлехъа хилар 1994-1996 шерашка Санкт-Петербурга паччахьалкхен берий лорий академе (тахан из я Санкт-Петербургера паччахьалкхен берий лорий университет) акушерства, гинекологие отделене клинически ординатура.

Лейлай балха белггала йола оаггьув я - цихеза Санкт-Петербурга И.И. Джанелидзе цераггача сыхача новкъостала НИИ. Укхазы, сыхача лорий новкъостала центре, цо 25 шера совггала болх баьб. Цкъа хьалхашка, 1996 шера из балха

эттар, гинекологически отделене сыхача новкъостала лор-акушер йолаш. Наб ца еш ена ханаш, сыха кхоачашде деза хаттараш, секундаш мара йоацаш ена бектокхаме ханаш - иштта дар цун къахъегамакх влашагидехка денош, шоашца лакха бектокхаме болаш.

Тлехъа тлайоаггача хана, Щечой Лейлай балха юкьедера Илман хувцамаш. Илман хьалхале лелача болхочун ций йолаш, гинекологие отделене кулгалхо хилар цох Санкт-Петербурга Илма-тохкама институте, И.И. Джанелидзе цераггача Илма - тохкама гинекологически ишкола деглайоалаеш юкьедена дакъа бахъан долаш. Гинекологие отделене кулгал де из йолаелар 2014 шера, из лоархлаш я тахан а дика дарба деш йола моттиг санна. 2019 шера из юхаера Санкт-Петербурга паччахьалкхен берий лорий университет; акушерства, гинекологие кафедра доцент йолаш. Галглайчен бераш деча цаггла болх беш хиларгара длайолаенна, цо дукха балхаш хийцар.

Ханз Лейла лакха говзал йолча лорех цаг лоархлаш я таханарча гинекологие, цо хъагойтар бокъонца йола говзал боарам боачаш йолга, ший болх безаш хиларо моллаггача лакхаленашка вугаш хилар. Дикача масалашца цо къаьгга хъагойт ше хержа болх безаш хиларо, цу тла дика кхеташ хиларо лора ций длахозийташ хилар.

Дукхача шерашка Щечой Лейлай ций тешшаме лакха говзал йолаш хилар унахоща юкье даьржа да. Лорий балха даькъ тлара цун толамаш - уж цунна караггидьннараш хинна а ца леш, раьза болча унахой белабалар да, шийна гонахъарча новкъосташа лоархлаш, из ший моттиге хилар а да. Ше хержача гьулакха иштта мутлахъа волаш хиларо сага хьалхадоккх, хлара дладихъа ди пайда боачаш ца хиннилга. Лора болх Лейлайна цлаккха чакхбалацар саг этгаварца. Бокъонца вола лор хила веза даим шийна хьалхашка нийслуча хаттарашта керда жоп лохаш, кхьметтел къаьнарча книжка тла доацар а. Цудухъа из а хиннай даим цунна тлакхувш, ха герташ: мичахъара хъадоаггача цу тайпара лазар, малагла бахъан да цун?

Хьалхара лакхале цо якккхар 2002 шера. Цо тлехдика чакхъяккхар лорий Илмай кандидата диссертаци, С. М. Кирова цераггача тема-лорий академе. Цун болх хетабаь бар чоалханеча хаттара - дарба дар, шелал кхетарах ювш дола лазар лаьца кхалсаг меттаоттатар. Из дацар кабинет длахъош бола тохкама болх бе безилга, диссертаци хлара муггара тлехъа бокъонца йола клинически говзал латтар, из цо Юаьяр И.И. Джанелидзе цераггача Илма-тохкама институте. Цо техкар кхалнах лазарах меттаоттарал совггала, хьалха санна могаш болаш бахаргбола оаггьув.

Хеталу, дукха балхаш даь хилча салелача хлама дац, аьнна,



бакъда бокъонца вола тохкамхо влалла ший болх соцабеш хилац. Лейлас шерашка Юмаьий сыхача новкъостала, иштта берах кхера дарба дара ларда тла, итгаш шерашка йоккха балха говзал. Цу боккхача къахъегама чаккхе хилар 2025 шера Хьалхарча Санкт-Петербурга паччахьалкхен академика И.П.Павлова цераггача лорий университетте докторски диссертаци йовзийтарца.

Цо длахъош хинна балха оаггьув яр, инфекции хилар бахъан долаш, бер дладаьннача кхалсага могашал меттаоттатар. Цу даькъ тла Лейлас тлехдика кхоачашдир дувца оттадаь хинна хаттараш, еррига клинически чоалхане оаггьонаш чу а лоачаш - сыха лазар малагла да харгара унахо меттаоттатарга кхаччалца. Цун къахъегама керттара маан да, чоалхане хьал этгача кхалсага вахар лорадарал совггала, из нана хила йиш йола оаггьув а чулацар. Тахан, лорий Илмай доктор ше йолаш, Шахмарзий Лейла дийшача лора-Илманхочун никъ длахъош я, цун Илма - из вахар хьакхоллара гьирс ба. Цун кандидатагара лорий Илмай докторга кхаччалца бола никъ - из цахаддаш ткъаь шера Илма тохкаш баь болх ба: эзараш сахьаташ анализаш, дег чуря тешаш хилар а да, лорий Илма вахаре шийна лаьрхла хьакхелла хиларах.

Цо ший балха чуйоаггаш лелая йоккха клинически практика, иштта Илма-тохкама болх.

Таханарча денга кхоачаш, Щечой Лейла я шовзткъе итт Илман балха автор а соавтор а. Цо тахан а студенташга накъаболаш бола болх тохкаш длахъу ший дукхаггала йола балха ха. Лейлас, дукхача шерашка денз, къахъегаш хилар белгалдеш, 2013 шера Россе унахъенон Министерствос цунна елар Сийлен грамота, бакъда из цу хана ший балха даькъ тла боккха никъ длаболабеш мара яцар. Цул тлехъаггала дукха ха ялалехъ, Щечой Лейлай ций шерра йовзаш хилар чоаггидир «Санкт-Петербурга говзанчий Дошо ганза» из чуйоаггаш хиларо. Из ший арглаггача цун балха дикал лакха хилар а, наггахъа мара кхоачаш йоаца лакхале цунга ший балха тла кхъаьча хилар а дар.

Хлара шу массаза доал, цун лора ций юкьарлон даькъ тла



дегҫайоагҫаш яр. 2016 шера Лейлайна баркал аьлар Санкт-Петербурга Законодательни собрание – иштта гҫибухен столице лаьрххҫа тҫайцар цо унахцҫено дегҫайоалаяра юкҫедена дакҫа.

2018 шера, лакхача совҫгаташта юкҫе хилар «Унахцҫенон тҫехдика болхло» яха белгалон седкҫа - из бар ший болх дика бовзаш йолча говзанчанна оттабеш хинна лакха мах.

2021 шера, Россе Президентта Амарак Шахмарзий Лейлайна «Российски Федерацие цҫихеза лор» яха сийлен цҫи елар. Из дар дукха бийсаш йоаеш И.И. Джанелидзе цҫерагҫа НИИ цо баь Гилман болх тҫаэцаш хилар.

Лейлас хержа професситахан а эггара наха эшаш, бехктотхамечарех я. Дукхача наха дарбаш даьд цо, кхы дарба хургдац аьнна догҫийккхараш а берзабаьб. Цудуха иштта лакха совҫгаташ луш тҫайцар цо баь болх лаьдало а. Тахан а кҫона говзанчаш юмабеш, ший балха говзал царна дҫалуш хҫайоагҫарех я Лейла. Дарба хиннача кхалнаьха белабалар да цунна доккхагҫа дола совҫгат, из я цар хҫехамча.

«Са дага мел латтар Шахмарзий Лейлайга дҫаала хала да- йоах цо дарба даьча цхьан кхалсага. Из духхьал лор хинна лац, из унахочунна нийсҫялар сигалара доагҫа доккха совҫгат да.

Хьалхарча дарбангара дҫайолаенна этҫгҫаьчул тҫехьагҫа меттаена яллалца, се тешамеча кулгашка йолга кхетадора аз. Шахмарзий Лейла ший болх дика бовзаш, нахаца Иммерза саг я. Хҫара цун дош, цо беш бола хҫехам тешам чуболийташ хул.

Белгалдаккха лов, сонна се цо миштта кийчйир этҫгҫаечна хана. Унзара, хала, динза даргдоаца хҫама дар из. Цо сога дикка ла а дийгҫа, со теийр, бокҫонца йолча психолога санна. Цун дег чура йоагҫаш хиннача паргҫатонна са керахьа лаьгҫта мухь дҫабаьккхар, кхерам а мича бахар ца ховш, керта чура дҫабаьлар. Хҫаьта этҫгҫа цо лакхача боараме йир, деррига хьал чулоацаш, дика, атта.

Цул тҫехьагҫа, цхьаккха хаттар жоп доацаш дитанзар. Цҫаккха а цул тҫехьагҫа со тҫаэца мукьа йоацаш хиланзар из, сиклуш йоацаш, сога ладийгҫе, ший тайпарча дегҫа йовхалца накҫайоаккхар цо.

Лейла, Хьо духхьал лор хинна лац. Хьо доккха дог дола саг я. Баркал Хьона, иштта дика сатем беш, лорий гҫулакх довзаш хиларах. Хьо санна болча наха ду ер дуне дуккха а дикагҫа».

Лора Щечой Лейлай вахар боккхача безамца го баь да, цо дукха масалаш лу лорий болх лелабешашта. Ший болх безаш, бовзаш хиларо тоаду, хозду сага деш дола хҫама. Тахан таьрахий технологеш юкҫейоалаеш латгача замаха, керттара молха хьалхагҫа санна сага дикал я.

Лора ираз - из ший тайпара мах баь варгвоаца никь ба. Из бувзбенна ба могошал яйнача сага даим лора диканга сатувсарца.

Из сага лакхера луш йола белгало я; цо хьагойт хержа никь нийса хилар; наха безаш, цар вахар кҫалхардаккха аьнна хьакхелла из хилар. Хҫаьта наха ешаш а, цун дарбанга сатувсаш а я цҫихеза гҫалгҫай лор Лейла.

Мехкарча СМК доакҫашхой шоай говзал лакхъеш ба

Султиганькьан Йоакьан

Ерригача Россе командно-штабной балха юкҫе дакҫа лоацаш хилар, вай мехкарча хатар хиннача сиха оарцагҫухаш бола лораш. Из хоам «Сердалога» бир цу оагҫонцарча министрствос.

«Шолжа, Жҫайрахьа кхале дҫабихьар из болх. Шолж яха хий цҫаьхха айдалара юкҫе нийсбеннарашта гҫо де дезаш хилар уж эггара хьалха», - йоах тхога бенача хоам. Цу хатара юкҫе нийсбеннарашта хьалхара гҫо де, МЧС болхлошца кхераме йолча моттигера уж арабаха безаш бар сиха оарцагҫухараш. Шоллагҫа дакҫаца дар, Жҫайрахьа лалама моттигашка яьнна цҫи дҫа-хьа цаяржийтар.

Белгалде деза, мехкарча Минздрава хатар хиннача оарцагҫухарий тоабан доакҫашхой массахана шоай говзал лакхъеш болга. Из геттара цҫоагҫа лоархҫаме да цар дҫахьоча гҫулакхача.



Кхоачама, беркат дебара белгало

Цисканькьан Надия

Кумган - гҫумагҫа ламаз эцара, кулг-юхь дилара лелаеш йола. Цун тҫерча суртага хьажача гуш да кьаман хозален, кхалнаьха тҫабувзбечна гҫирса белгалон сурт из хилар. Лакхе доалл цун ко, кхьа моттигедҫагҫоагҫаь.

Хий кхухьаш йола кҫудалаш готта я лакхера, цу чу халла мара бера бий а йочубалац. Из яьй доккха ко долаш, юкҫера шера йолаш, кҫалхара герга пхо йолаш.

Из дувзадenna да кҫудал баламаш тҫа оттае ешаш хиларца, хи тҫара хих йизза из цҫагҫа чухьача хана аттагҫа хургҫиолаш. Кьаьстта цу тайпарча кҫудалашкара хий юмеккаш хиннадац, хҫаьта шера пхо хиларах из баламаш тҫа дика лаьгҫа».

тай. Мехкараша из кҫудал хих йизза яхьача хана, цун кҫалха кҫаьда гҫайбилг е шера тхана оаса бехкаш хиннаб.

Ха дҫа мел йода тайптайпара пхьегҫаш араьйной. Атта йоахш йолча халача хий кхухьача кҫудалашта меттел; хьаьй, лакхера готта а йолаш, цҫаста кҫудалаш. Из белгала кхалнаьха (мехкарий) пхьегҫа яр. Гҫалгҫай кҫудал каст-каста лоабатах йора, из ладатех лелаеш йола пхьегҫа яр. Из герга я, бухьера готта а йолаш, ко а дагҫаш. Из лелаеш хиннай хина лаьрхҫа, малар кховдаде. Уж еш хиннай кулгашца, цхьайолча хана духхьал аттагҫа дола сурт дуллаш хиннад цу тҫа, цунца хьагойташ лоамарой вахара хьал.

Гҫалгҫай кҫудала белгалонаш
Материал: массаза из еш хиннай беттача лоабатах (ке-



рамика), Кавказа халкьа кулгавозалашта тара да из.

Кеп: дукхагҫа кҫудалаш хин-

най йаьхо, герга оагҫонаш долаш, лакхера готта бухь болаш, цаг е ший ко а дагҫаш, дҫа-юха хьош аттагҫа хургҫиолаш.

Из лелаяр: керттара лостам - хий дара, из цу чу леладара; е кҫа, генарий даьгҫта леладара.

Белгало: гҫалгҫай культуре кҫудал нийсҫеш хиннай беркатаца, хьаьша тҫаэцарца, цҫен пайданца.

Хозал: каст-каста уж еш хиннай башха дукха суртага тҫадоацаш, цхьайолча хана кҫеззига гахьар-сурт дуташ хиннад цу тҫа.

Кҫудал вахаре ца хилча яр-гҫиоацаш хиннай, кьаьстта лоаман моттигашка, цига хина кьаьстта лакха мах оттабеш хиннаб, из иштта леладаьд дин, ладатий гҫулакхаш доахаш.





Гиретера тIормигилг- цIора корадир

Габьенакъсан Мартина

Гирети яхача гIалай юрта болх дIахьош боакча болхлошта цхьа боккха боаца тIормигилг-цIора корадир. «Сердалога» из хоам бир «Техьале» яхача тIоговзанчий ишколе.

«ДIадахача шера №3 йолча малхарча кашара корайир из хIама. Иштта дола тIормигилгаш юкьах доаллача тIехкарах дIахетта леладеш хиннад тхьоврача кхалнаха. ДIахо тохкам беш латт историкаша», - дийцар тха газетага.

Иштта дола зIамига тIормигилгаш, гIайбилгаш, иштта кхьдараш царна чухьнаха йисача хIамаех малагIа гIулакха леладеш тохкаш хул археологаш. Царга гIолла гIалай юрта баьхача вай даьша малагIа болх, гIулакхаш леладеш ха йиш я.

VII экодиктанте дакъа лаца бех мехкахой

Султиганькъан Йоакъан

2026-ча шерара VII экодиктант да воацача дийнатараша къахетаме хилара, царна доал деча моттигашта гIо дара хетадаьд.

«Сердалога» из хоам Iалама гIулакхех йолча министрствера бир. Бекарга бетта 15-ча денгара 22-ча денга кхачалца из хьаллацара, хьайбашта доал дар мишта хила деза Iомадара тIахьех мехкахой. Иштта дIаязвала веза хоамаш доваргдолаш: Vk: <https://vk.ru/ecodiktant>. Telegram: <https://t.me/ecodiktant>.

«Коа тIара дийнатараш Iаламца шоай моттиг дIалоацаш, вай вахаре экологически лар юташ да», - йоах тхога бенача хоам.

Из гIулакх йоккха терко лоаттае езаш да. Доал доацаш дIахийца лела цискаш даржийтар экологена Iаткъаш да. Коа тIарча хьайбашца къахетаме хила везилга, доал нийса де дезилга, экологически оагIонца уж малагIа моттиг дIалоацаш да белгалдергда доакъашхошта.

ГIалаш меттаоттаеш боакча тIоговзанчаша шоай болх мархаш дIадаьлча дIахохьоргба

Габьенакъсан Мартина

Мархий кхьа дийнахьара цIай чакхдаьлча, шоай болх дIахохьоргба гIалаш меттаоттаеш къахьегараша. Из хоам «Сердалога» бир «Техьале» яхача тIоговзанчий ишкола кулгалхо волча Султиганькъан Рамзана.

«Лохера Пхуй яхача гIалай юрта шоай болх дIахохьоргба болхлоша, Рамадан бутт чакхдаьлча. Iан хана лоаман моттигашка гIор лавттар, из бахьан долаш болх соцабир. БоагIача боараме дIабахьа беза лоархIаме болх ба из вай мехка», - дийцар тха газетага.

ДIахо №1 йола нах бахаш хинна гIала тоаеш хургба тIоговзанчаш. Шин шера болхлоша кулг ца тохаш тIахьожам лоаттабаьб цу гIаланна, цу юкьа теркалдир, гIала дIахо тоаеш бола болх дIаболабе йиш хилар.

«Лохера Пхуй яхача гIалай юртура вIов меттаоттаеш хургба болхлой. Къаьстта уж гIалаш меттаоттаяр геттара лоархIаме да тхона, хIана аьлча моастагIашта духьале яь гIалаш я уж», - дийцар Рамзана.

ХьалхагIа «Сердалога» гIолла оаха хоам баьбар, оагIой бетта 31-ча дийнахьа Лохера Пхуй яхача юртура нах бахаш хинна ши гIала тоаяь йьннай, аьнна.



Бекарга бетта «Iарамхи» яхача курорте хьаелларгья, тайп-тайпара салоIама моттигаш

Габьенакъсан Мартина

Ши кIира кхьа даьлча, бIарча шера болх беш йолча «Iарамхи» яхача курорте, ворхI тайпара салоIама моттигаш хьаелларгья, уж наха дукха эшаш хул, къаьстта туристашта.

«ХьатIабоагIа бетта, хьашашта, салоIаш болча наха лаьрхIа хургда говрашца болабала, квадроциклаш хакар, гIалгIай гIалашка хьажар, бассейн, гувнах чухекка

балар, унахцIено меттаоттаяр, кхьдараш. Туристаш, эггара хозагIа йола шера ха, лакхача лоамий аьлешка баьццара бай хьатIаболабенна, деррига гIулакхаш дицдеш цIена фо долча, ЖIайрахьа чIоже гIалашка сатем этгача, шоай сапарIагадоаккхаш салаIа йиш йолаш ба», - аьлар цу моттига администраце.

Белгалду, шоаш хьабахкале цхьа бутт хьалхагIа Iеш йола моттиг наха чIоагIеш хуле, цига йоаккха ха 10% маьха чухьнахьа хургья.



«Аьрзелг-эколог» яхача наькьа юхьиг дIайолайир МагIалбике

ГIазданаькъан Ахьмад

Брригача мехка «Россе аьрзелгаш» яхача проекта «Аьрзелг-эколог» яхача гIулакха юхьиг дIайолайир МагIалбикерча №5 йолча ишколе. Даьхенах долазаш долча берашта, бокьонца дола цIай хилар цох. Дала хьаденна беркате Iалам лораде дезилга белгалдеш яр цигара кхетаче.

«Бераш Iомадергда нувхаш дIа-хьа къоастаеш хила, доазув цIендеш боламаш доаржаде, гаьнаш дIайоIа, Iалама моттигий хам бе, шоашта ховр кхьчарца декьа. №5 йола шахьарера ишкол иштта дола гIулакхаш хьаллацара тIехьа цIихеза я. Ший хьинар, низ гойта йиш я цун цу кердача гIулакхага гIолла. «Аьрзелгашта-экологашта» боккха пайда беш оагIув хилба цох», - дийцар

«Сердалога» цу моттигера.

Кхувш латташ йола тIехье Iалама моттигаш, экологеге хьал лораде Iомаяр вай

лоархIаме декхар да. Хьехархоша белгалдечох, бераша дикка пайда эцаргбола оагIув ба из. Царга хье-

жаш экологически боламаш, цхьаццата тохкамаш, шахьара куц тоадергдола дика гIулакхаш да.





Шахъара моттигашка лостам беш хилар Илдарха-Галий тIара бахархой

Гаьгенаькъан Мартина

Вайна массанена боча, лоархIаме дола мархий цIай хьатIадоагIаш; кийчо еш ба Илдарха-Галий тIара бахархой. Къахъегама шоатта дIадахьа вIашагIкхийттараш 100 гаргга саг вар.

«Бахархошта хьалхадоакк, шоаш бахаш йолча моттига куц лорадар, хан-ханнахьа лостам беш хилар мел лоархIаме да динца. Из беркате гIулакх хьаллаца арабаьлар администраце, ФСИНа, «Хьалхарбарий болам» яхача оагIон доакъашхой, шахъарера гIазкхий, кагирхой кхел. 300 совгIа гали нувхаш гулйир Iаламах дог лазараша.

Шахъарерча керттерча Iама гонахъара доазув цIендеш къахьийгар цар», - дийцар тхога мэре. Шахъара дас Дидиганакъан Ахьмада доккха баркал аьлар къахъегаш баьхарашта.

ХьунагIа цIи яьлча; эшаш йолча машиний, кхьгча гIирсий хьал техкар

Султиганакъан Йоакъап

БIаьстан хана хиш айделча (Iаьржа хий деча), иштта хьунагIа цIи яьнна хатар хилча арайоахаш йолча машинашка, гIирсашка хьо-

жаш хилар мехка. «Сердалога» из хоам бера Iалама гIулакхех йолча министрствера.

«Хиш айдалара, хьунагIарча цIерашта ду-

хьала кийчо е болабеннаб мехка. 2026-ча шерара кийчо малагIча боараме я хьожаш йола кхетаче Шолжа-Шахъаре хилар», - йоах тхога бенача хоамо.

Иштта Iалама моттигаш-

карча цIерцарча хатара духьалара кийчо дIахьош хилар лоаман моттигашка. Хьун, экологически оагIонцара хьал лорадара тIехьа; боаржабеш лоархIаме болх ба из.

МагIалбика кхалерча Вежарий-Юртара бахархой экологически болам хьаллаца арабаьлар



ГIазданакъан Ахьмад

БIаьстан денош хьаоттарца, шоаш бахаш болча моттиге экологически болам боаржабе арабаьлар Вежарий-Юртара бахархой, администрации. Iан денош тIехьашка дусаш, лоадешача лостам бе беза моттигаш дукка хул, хIаьта цу юртарча наха из лоархIаме да.

«ЛабрхIа машинаш араяьха, наькъа йистош цIенъеш, юрта

доазон тIара нувхаш, гаьнаш дIайоахаш, къахъегаш бар нах. БIаь совгIа нувхий галеш арадаьхар цигара», - дийцар «Сердалога» МагIалбика кхален администрации.

Бахархошта юкьера бувзам, барт чIоагIбеш да иштта берригаш цхьана шоай юрта лостам бе оттар. Кхален администраце доккха баркал аьлар, шоай юрта дог лазаш, из беркате гIулакх хьаллаца ара мел баьннарашта.

Прокуратураца цхьана бахархой тIаийбеш хилар сага бокъонех вола викал

ГIазданакъан Ахьмад

Укх бетта 17-ча дийнахьа бахархой тIаийбеш ди хилар, сага бокъонех вола викал волча. Иштта цига дакъа лоацаш вар республикерча прокурора хьалхара гIонча Воробьев Темур. Цу тайпара дIахьош йола кхетаче дикагIа пайда беш хул бахархошта.

«МоллагIа хаттар даша хьатIабахка йиш йолаш бар бахархой. ХьатIаваоагIаца сагага паспорт хила дезар, иштта ше тIаденача гIулакхах дола каьхаташ а. ДIаязвала йиш яр 8-963-172-42-70, 8 (8734) 77-25-87 телефон дIатеха, хIара денна ийс сахьатагара пхий даллалца йолча хана», - дийцар «Сердалога» УПЧ.

Бахархошца бувзам лоттабеш хиларо цар вахарера кхоачамбоацараш гучадоах. БоагIаца боараме наьха хIама тохкаш, болх дIабихьар хьакимаша. Белгалде деза, бахархошта из боккха аьттув луш хилар.

Итташ эзараш керда гаьнаш дIайогIаргья 2026 шера, ГIалгIайчен хьун боахамашка

Султиганакъан Йоакъап

ГIалгIай мехка 2026 шера дIае лаьрхIад 73 эзар га, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка министрий кабинета зарбан болх лелабераша.

«Уж балхаш дIадоладергда Шолжа, Наьсарен кхалешка тушолла бетта 35 гектара тIа», - йоах хоамо.

Керттерча гаьнех лоархIаш я къахььести. Из дика хьахулаш я, вай республикан мехкал (климат) цунна мегаш да.

Цул совгIа, мехка кийче дерхI 400 кийла фу, иштта 420 гектар йолча даькъ тIа хьун культурашта доал дергда.

Из дика гIулакх вахара юкье доаккхаш да, Росссе Президента могаь «Экологически дика хьал» яха къаман проект хиларах.



«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредитель:
Государственное
автономное учреждение
«Издательский дом
«Сердало»

Главный
редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Роскомнадзора
по Республике Ингушетия.
Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033
от 16 декабря 2024 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены
в компьютерном центре
ГАУ «Издательский дом «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
18 марта 2026 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диалитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № _____ Тираж: 2000 экз.

Республикан Ди хьатIадоагIаш, спорта стадион, эргаяьккха, тоаергья

Гаьгенаькъан Мартина

Республикан Ди хьатIадоагIаш, Пхьарчанькъан Мухьмада цIерах йола спорта стадион, эргаяьккха, тоае лерхI. Из хоам «Сердалога» бир Магасерча спортах, туризмах, культурах йолча моттигера.

«Боккха болх дIахьош, хувцамаш хургда мехкарча керттерча спорта доазон тIа. «Нахацарча кьамаяьлага» гIолла дIахьош хиннача кхетаче, Мехкадаьга бахархоша дехар даь, болабеш болх ба из. Дерригненна тIахьожам беш Магаса мэр Тиймарзанаькъан Муса хургва», - йоах тхога бенача хоам.

Болхлошта тIадиллад, деррига балхаш лакхача боараме; цхьаккха кхоачамбоацараш юкье доацаш кхоачашде, аьнна.



Албохчанаькъан Джабраил белгалваьккхар Минспорте

Гаьгенаькъан Мартина

Россе спорта мастер удостоверение делар цу оагIонцарча министерстве дзюдоист волча Албохчанаькъан Джабраила.

«Йоккха йоацача юкья дикка белгалваьнна из. Спортах йолча министерствон хьалха латтача Белхарой Руслана белгалдир, из лакха начIал дола, ший гIулакх дика довза спортсмен волга», - дийцар тха газетата.

ДIахойодача хана а, толамаш доахаш, лакхаленашка кхача гIерташ, тахан санна тIатеIа кхьаьгаш хилара тIахьийхар министра дзюдоист.

ГОВЬЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат серии В №2352416, выданный СОШ №1 г. Карабулак в 2006 г. на имя Долгиева Исмаила Идрисовича, считать недействительным.

Утерянный аттестат №00624008141774, выданный ГБОУ СОШ №5 с. п. Экажево в 2022 г. на имя Исраиловой Лауры Зелымхановны, считать недействительным.

Эллиной-румий оалача латарах йолча Казахстанерча яхьий чемпион хилар вай мехкахо



Гаьгенаькъан Мартина

Казахстане дIахьош хиннача эллиной-румий оалача латарах йолча яхьашка белгалваьлар, «Ади Ахмад» яхача клуба доакъашхо вола Йовлой Ислам. Из хоам «Сердалога» бир Минспорта зарбан болх ле-

лабеча Гаппархой Аишас.

«Коталонга кхача гIертача наькъ тIа йоккха говзал гойтар вай Ислама. 97 кийлах долча дозалах Астанерча спортсменал котваьнна, эггара лакхерча лагIа тIа ваьлар из. 8:0 йолаш, вай мехкахо лакха начIал дола

атлет ва аьнна белгалвеш, чакхдаьлар из латар», - йоах тха газетата бенача хоам.

Из котало кхачар бахьан долаш, бекарга бетта 7-ча денгара 12-ча денга кхаччалца Кыргызстане дIаяхьа лерхIача Азе чемпионате дакъя лаца кьоаставир Йовлой Ислам.

Финлянде гулььяьча тоабан юкье ловзаш хургва, вай футболист Мархенаькъан Адам

Гаьгенаькъан Мартина

Финлянде тоабан юкье ловзаш хургва вай мехкара футболист Мархенаькъан Адам. FIFA чудоагIаш, тушолла бетта дIахьоргдолча халкьашта юкьерча ловзарца хургва из. «Сердалога» из хоам бера футболах йолча Федерацие президент волча Хьулахой Хаважагара.

«Немций «Нюрнберг» тоабан 23 футболиста юкье ва Адам. Укх бетта 27-ча дийнахьа Кердача Зелан-

де тоабанна духьала ловзаш хургва уж, 30-ча дийнахьа Кабо-Верде тоабанца вIашагIкхетаргба.

Тайп-тайпарча футболни конфедерациешкара тоабаш я кьовсама дакъя лоацаш. Финлянде тоабанца ловзаш хургья Чиле вIашагIтеха команда а», - йоах тхога бенача хоам. Белгалде деза, вай мехкахоце ше лакха говзал йола футболист волга дIагойталга. 5 ловзара юкье дакъя лоацаш хиннав из, дикка белгалвоалаш, бургац чухьаккхар Литверча футболистий наIарашка.



«Ше дикка дIавовзийта аьттув ба вай мехкахоцун цу яхье. Толам болаш хилда цун ловзар», - аьлар футболах йолча моттигерча Федерацие президента.

«Россе спорта мастер» яха цIи елар вай шин спортсмена

Гаьгенаькъан Мартина

«Россе спорта мастер» яха цIи луш белгалбир вай мехкахой Чаненаькъан Анзори Шамали. «Сердалога» из хоам бир Минспорта зарбан болх лелабераша. Спорта гIулакхех йолча министерствон кулгалхоцун гIонча Султиганаькъан ТIахир вар из кхетаче дIахьош хиннар.

Латархошта доккха баркал аьнна, цар дог ураоттадеш кьамаяьл дир цо. Воронеже дIайийхар Россе цIихезача тренера Горожанкина хетаяь йола еррига мехка мийингаш юкьелоацаш йола яхьаш.

Йоккха говзал гойтар цига борза майдилг яккхача Чаненаькъан Шамала, иштта дуккхача яхьашка белгалвоалаш хьавоагIаца Чаненаькъан Анзора а.



Магасерча жIакай республикански яхье, 23 шахматиста дакъя лаьцар

Гаьгенаькъан Мартина

Магасерча спортах, туризмах, культурах йолча моттиго жIакай Федерациеца цхьана дIахьоча яхье дакъя лоацаш хилар вай мехкара 23 кьона спортсмен. Из хоам «Сердалога» бир ЦКСИТ.

«ЖIакайх ловза чам бола саг хIара дезале хургва. 2015-ча шера ра кIаьнкаш, йийингаш бар яхьашта юкье. Керттера судхо Пхьилекьонгий Муса волаш, берригаш раьза болаш, боагIаца боараме чакхьялар яхьаш», - дийцар тха газетата. КIаьнкашта юкье котало

ОмархаджаевIар Гумарга кхьаьчар, шоллагIаца моттиге эттар Марзбиканаькъан Имран, кхоалагIа моттиг Щечой Рамзана елар, 4-ча моттиге оттавир ОмархаджаевIар Калой.

Йийингашта юкье котало Овшанаькъан Залинас яккххар, шоллагIа

моттиг Олиганаькъан Лидайна кхьаьчар. Юкьяра баллаш лоархIаца яхье котваьлар Тоачанаькъан Ахмад. Дото, борза майдилгаш кхьаьчар Исмейланаькъан Мухьмада, Татренаькъан Азраила.